

Jaarverslag 2019*

Fotografie: Aad Hoogendoorn

***Stedelijk
Museum
Schiedam**

Voorwoord

Het museum wint de BankGiro Loterij Museum Prijs 2019. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Het is in deze tijden van de coronacrisis je opeens nauwelijks meer voor te stellen: een museum vol leven. Nu thuis werkend denk ik met weemoed terug aan 27 december 2019, toen ik me in een hoekje van onze entree nestelde. Er kwamen die dag 368 bezoekers binnen. Je kon zien dat veel mensen zich in de sfeervolle kapel snel ontspanden, niet in het minst door de hartelijke ontvangst door de vrijwilligers en gastvrouwen. Het publiek kwam vaak voor één van de programma's, voor de mode en kunst in *Modest Fashion*, de collages van de Verbeke Foundation, de kerstschilderijtjes van Rien Poortvliet, om even alleen te zijn met Rothko of voor het *Modeltrein Kerstfestijn*. Maar daarna zwierven ze geïnteresseerd door de andere zalen, knutselden een kerstkaart op zolder, een treinwagonnetje in het souterrain of hingen een herinnering aan een dierbare in de kerstboom op het plein. Dit was een dag waarop het museum was zoals ons dat voor ogen staat: huiselijk, de wereld en de stad verbonden, met voor elk wat wils en vol mogelijkheden tot ontmoeting, reflectie en creativiteit.

Het tentoonstellingsprogramma bouwde afgelopen jaar voort op de lijnen die we hebben uitgezet: kunsttentoonstellingen voor een breed publiek en liefhebbers, historische presentaties en tentoonstellingen met een maatschappelijke thema. Op dat laatste vlak zetten we een belangrijke nieuwe stap met *Modest Fashion*. Daarbij lieten we voor het eerst "nieuwe" cultuur zien, van de straat en internet, en bouwden aan een nieuw netwerk met makers en denkers. We zijn zeer vereerd dat de provincie Zuid-Holland ons, mede op basis van deze ervaring en resultaten, onlangs heeft voorgedragen voor de culturele basisinfrastructuur van de rijksoverheid. Deze vierjarige subsidie (2021-2024) zal ons hopelijk in staat stellen deze programmaliijn de komende jaren uit te bouwen.

Sinds 2017 programmeren we samen met en op initiatief van Schiedammers. In 2019 kwam *Mijn Schiedam*, het driejarige project waarbinnen we dat doen, goed uit de startblokken. Drie tentoonstellingen en tientallen activiteiten werden met de stad georganiseerd. Van iftar tot bokswedstrijden, van belly painting festival tot *Modeltrein Kerstfestijn*. Steeds meer Schiedammers weten ons met hun plannen te vinden. Het aantal bezoeken van Schiedammers aan het museum is licht gestegen, maar lijkt te stabiliseren. De komende periode zullen we daarom onze inspanningen om het programma onder hen te promoten intensiveren. Onze werkwijze maakte ook collegae van culturele instellingen elders nieuwsgierig: we organiseerden een symposium, gaven lezingen en ontvingen flink wat bezoek.

De afgelopen jaren hebben we ingezet op een nieuw programma en publieksbereik. In 2019 ontstond er gelukkig ook ruimte om nieuwe stappen te zetten in het collectiebeheer. Zo troffen we voorbereidingen voor het herwaarderen van de gehele historische collectie en draaiden we een pilot voor het online ontsluiten van de kunstcollectie.

Het Stedelijk Museum Schiedam was lang een goed bewaard geheim van een kleine groep kunstliefhebbers. De afgelopen jaren hebben we ons best gedaan om breder bekend te worden. De huisstijl en de ingekochte advertenties en radiospotjes zijn daarbij belangrijk. Maar onbetaalbaar is de free publicity voor ons programma: in 2019 steeg

die mediawaarde met 82% naar ongekende hoogte: € 3,1 miljoen (exclusief radio, tv en sociale media). Het winnen van de BankGiro Loterij Museumprijs 2019 voor het meest publieksvriendelijke museum, gaf veel mensen een laatste zetje om dan nu eindelijk eens naar Schiedam te gaan. We sloten het jaar af met een recordaantal bezoekers van 71.331 (een stijging van 34% ten opzichte van het jaar ervoor), waarvan 65% voor het eerst het museum bezocht. De algemene waardering van de bezoekers steeg van het rapportcijfer 8 naar een 8,7.

Het winnen van de BankGiro Loterij Museumprijs was een grote eer, maar vooral de campagne om hiervoor stemmen te winnen was hartverwarmend. Honderden Schiedammers gingen op de foto met de borden met teksten die het museum karakteriseerden én opriepen op ons te stemmen: individuen, gemeenteraadsleden, wijkoverleggen, bedrijven, verenigingen en collegae als Theater aan de Schie, het Jenevermuseum, de bibliotheek en Frankeland hebben ons fantastisch geholpen. Ook in de regio reageerde men enthousiast: Sparta, Kade40 en de theaters en musea in Vlaarding en Maassluis om er enkele te noemen.

De dynamiek in het museum inspireerden Fonds Schiedam Vlaarding en het De Groot Fonds om ons te vragen een plan te maken voor de Monopole, de leegstaande bioscoop aan de overzijde van het museum. Die eervolle vraag leidde tot een voorstel dat we in de zomer gezamenlijk met de fondsen en Stadsherstel Maassteden aan het college van B&W presenteerden. Uitvoering van het plan kan een belangrijke impuls geven aan de ontwikkeling van het Museumkwartier en de binnenstad, maakt een monument dat verankerd is in het collectieve geheugen van de Schiedammers weer toegankelijk, lost een aantal knelpunten in het museum op en geeft het smoel. Bovendien verstrekt het de uitstraling van het gasthuis na de renovatie.

In januari 2019 besloot de gemeenteraad met grote meerderheid te investeren in deze renovatie: de klimaatinstallaties worden vervangen en er wordt achterstallig onderhoud gepleegd. We zijn de gemeente dankbaar dat zij deze investering doet, we zijn ons goed bewust van de andere noden in de stad. Met de ambtenaren is het hele jaar goed samengewerkt aan de voorbereiding van de renovatie. En aan het realiseren van noodoplossingen om in de tussentijd toch een professionele museale bedrijfsvoering te kunnen voeren. Naar verwachting start de renovatie in de tweede helft van 2020 en sluiten we voor één jaar. Om daarna met een spectaculair vernieuwd plein, een diorama over de stadsgeschiedenis en hopelijk de uitbreiding met de Monopole, BAM!, te heropenen.

Tot slot dank ik iedereen die met ons het museum maakt tot wat het nu is, en helpt om onze dromen voor de toekomst werkelijkheid te maken: Schiedammers, andere bezoekers, vrijwilligers, kunstenaars, de gemeente Schiedam, bruikleengevers en fondsen. We kijken er in deze duistere maanden meer dan ooit naar uit om hier samen aan verder te werken.

Namens het museumteam,
Deirdre Carasso, directeur
25 mei 2020

Inhoud

1.	Voorwoord	5
2.	Feiten en cijfers	7
3.	Tentoonstellingen	11
4.	Activiteiten	19
5.	Onderwijs	23
6.	Mijn Schiedam	27
7.	Collectie	33
8.	Ondernemen en fondsenwerving	35
9.	Marketing en communicatie	39
10.	Partners	45
11.	Organisatie	49
12.	Financiën	51
13.	Bijlagen	
	1. Samenwerkingspartners en relaties	55
	2. Evenementen	55
	3. Onderwijs 2019	59
	4. Schenkingen, langdurig bruiklenen en aankopen	67
	5. Uitgaande bruiklenen	71
	6. Organisatie en nevenfuncties	75
14.	Colofon	79

2. Feiten en cijfers

Prestatie	2019	2018
Aantal nieuwe tentoonstellingen van het museum	16	15
Waarvan tentoonstellingen door anderen	4	1
Aantal activiteiten in het museum	142	121
Aantal bezoekers in het museum	71.331	53.270
Waarvan Schiedammers	22.111 / 31%	21.886 / 41%
Waarvan leerlingen, studenten en begeleiders	5.302	4.393
Waarvan bezoekers Sinterklaaspaleis	6.403	6.989
Waarvan volwassen deelnemers aan groepsrondleidingen	1.007	630
Waarvan deelnemers aan activiteiten en evenementen	15.854	15.457
Waarvan betalende bezoekers	53.033	35.394
Aantal bezoekers op locatie	485	2.548
Aantal geschonken objecten	9	31
Aantal aangekochte objecten	24	16
Aantal uitgeleende kunstwerken	30	60
Mediawaarde (excl. radio en tv en sociale media) / free publicity	€3,1 miljoen	€1,7 miljoen
Online bezoekers website	341.181	170.800
Aantal medewerkers	17,39 fte / 20 medewerkers	15,9 fte / 22 medewerkers
Aantal vrijwilligers	36	35
Aantal vriendenlidmaatschappen	142	141
Eigen inkomsten	39%	24%

Bezoekers bij Manzoni in Holland, Fotografie: Mieke van der Linden

3. Tentoonstellingen

Modest Fashion. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Manzoni in Holland

16 februari – 2 juni 2019

Voor het eerst sinds vijftig jaar in Nederland presenteerde het Stedelijk Museum Schiedam onder de titel *Manzoni in Holland* een uitgebreid overzicht van Manzoni's werk. De tentoonstelling liet niet alleen zijn artistieke ontwikkeling zien. Ook de samenwerking van Manzoni met kunstenaars in Nederland en daarbuiten kwam aan bod. Zo inspireerde hij onder andere Henk Peeters en Jan Schoonhoven. Van deze kunstenaars was werk te zien, samen met dat van onder andere Lucio Fontana, Yves Klein en Wim T. Schippers.

Voor Jillis. LHBTi in de kunst (Mijn Schiedam)

11 maart – 31 maart 2019

Op 11 maart 2019 werd de Jillis Bruggeman penning uitgereikt aan Boris Dittrich. De penning is een landelijke onderscheiding voor een persoon of organisatie die een belangrijke bijdrage levert aan de maatschappelijke positie van mensen die lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender en interseksueel (LHBTi) zijn. Vanwege het vijfjarig jubileum was er een tentoonstelling met werk over de seksuele diversiteit met Hans Withoos, Teun van Staveren, Erwin Olaf, Arjan Spannenburg, Bas Meerman, Evelyne Taocheng Wang, Femmy Otten, Djon Louis Seedorf, Venicius en Ewoud Broeksma. De tentoonstelling maakte deel uit van *Mijn Schiedam*.

de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2019

16 maart – 16 juni 2019

de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs die sinds 2006 bestaat, zet jong talent in de schijnwerpers en geeft hun carrière een impuls. De genomineerden van *de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2019* waren Neo Matloga, Lonneke van der Palen en Funda Gül Özcan. Deze laatste won de prijs van € 10.000 en een boekpublicatie, ter waarde van eenzelfde bedrag. Op 18 april maakte de jury de winnaar bekend tijdens een rechtstreekse radio-uitzending vanuit Amsterdam van het kunstprogramma Opium. De jury stond onder voorzitterschap van André van Es, oud-politica en -wethouder.

Het publiek kon tijdens de tentoonstelling ook op zijn favoriet stemmen. Voor de publiekswinnaar was een bedrag van € 2.500 beschikbaar en ook deze prijs werd gewonnen door Funda Gül Özcan.

De drie jonge kunstenaars waren voorgedragen door kenners uit de Nederlandse kunstwereld: kunstverzamelaar Rattan Chadha, fotograaf Robin de Puy en Bart Rutten, directeur van het Centraal Museum in Utrecht. De geldprijzen werden beschikbaar gesteld door Rabobank Nederland, de nieuwe sponsor.

Post/Delete. Het perfecte plaatje (Mijn Schiedam)

16 maart – 16 juni 2019

Jongeren laten op de sociale media vooral een perfect plaatje van zichzelf zien. Wat is het effect daarvan? En bestaat perfectie? Daarover ging de tentoonstelling *Post/Delete*, het perfecte plaatje. De presentatie was een initiatief van twee leerlingen van het Stedelijk Gymnasium Schiedam en gaf een inkijkje in de belevingswereld en het online-gedrag van jongeren. Er waren kunstwerken, vlogs, posted/deleted foto's en verschillende Instagram-projecten. *Post/Delete* viel onder de vlag van het project *Mijn Schiedam*. Vanuit de gedachte 'nee, heb je, ja kun je krijgen', benaderden Isa de Looff en Lisa Wieriks zelf het museum. Of zij misschien een tentoonstelling konden maken in het verlengde van hun profielwerkstuk over het zelfbeeld van jongeren en de invloed van sociale media daarop? Ja dus.

Van CoBrA tot boorolie

16 maart 2019 – 12 maart 2020

Werk van Zoro Feigl in de tentoonstelling Van CoBrA tot boorolie. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Het optimistische *Mannetje met de zon* dat Karel Appel kort na de Tweede Wereldoorlog maakte, is één van de publiekslievelingen van het Stedelijk Museum Schiedam. De eigen collectie was weer te zien, samen met nieuwe aanwinsten van onder andere Zoro Feigl. Voor zijn indrukwekkende installatie gebruikte de kunstenaar boorolie als belangrijk ingrediënt.

De tentoonstelling bevatte werk van onder andere Karel Appel, Gijs Assmann, Tjebbe Beekman, Corneille, Daan van Golden, Heringa/Van Kalsbeek, Peter Struycken, Charlotte Schleiffert, Jan Schoonhoven, herman de vries, Henk Visch, Anne Wenzel.

Modeltrein Kerstfestijn. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Rothko & ik

16 maart 2019 – 12 maart 2020

Rothko & ik. Fotografie: Aad Hoogendoorn

In musea staan vaak drommen mensen voor zijn schilderijen. Hoe is het om er helemaal alleen voor te staan? Bij de tentoonstelling *Rothko & ik* kon je dat zelf ervaren. Je mocht in je eentje zonder telefoon één van zijn topstukken bekijken, het schilderij *Grey, Orange on Maroon, No. 8* uit 1960. Niets of niemand stond het intieme moment met het schilderij in de weg. Het was *Rothko & ik*.

Het was een presentatie in het kader van *Boijmans bij de Buren*. Onder die titel liet Museum Boijmans van Beuningen tijdens de renovatie zijn topstukken zien op zeven locaties in Rotterdam en dus ook in Schiedam.

Meesterlijke vrouwen

15 juni – 8 september 2019

Werk van Jacoba van Heemskerck in de tentoonstelling *Meesterlijke vrouwen*. Fotografie: Fleur Beerthuis

De kunstwereld is nog altijd een jongensclub. Slechts 13% van de kunst in Nederlandse musea is gemaakt door vrouwen, blijkt uit onderzoek van Mama Cash. Hoe beroemd sommige vrouwen ook waren, na hun dood werden ze uit de kunstgeschiedenis geschreven. Een flink aantal raakte in vergetelheid. De tentoonstelling *Meesterlijke vrouwen* bracht daar verandering in. Daar was 100% vrouw. Deze

tien Nederlandse kunstenaars uit de eerste helft van de 20ste eeuw moet je gezien hebben. We koppelden deze avant-garde van weleer aan vrouwelijke kunstenaars van nu. Er was in de tentoonstelling onder andere werk te zien van Charley Toorop, Frieda Hunziker, Nola Hatterman en Lotti van der Gaag, én van Maartje Korstanje, Nicky Assmann, Marjolein Witte en Barbara Broekman.

Bob Lens. De Plastic Tas

15 juni – 8 september 2019

Bob Lens in de tentoonstelling *Bob Lens. De Plastic Tas*. Fotografie: Fleur Beerthuis

Opeens zag je hem overal in het straatbeeld: de plastic tas. Vanaf eind jaren zestig omarmde kunstenaar Bob Lens het nieuwe materiaal als alternatief voor doek, als drager van kunst. Hij beschilderde tassen, poetste logo's weg en maakte er poëzie mee. Ook gaf hij plastic tassen weg aan andere kunstenaars met de vraag er iets mee te doen. Onder de titel *De Plastic Tas* liet het museum een groot aantal exemplaren uit zijn collectie zien.

In de Hoogstraat

29 juni – 6 oktober 2019

Bezoekers herkennen zich in de tentoonstelling *In de Hoogstraat*. Fotografie: Fleur Beerthuis

De Hoogstraat is een straat vol verhalen, van kabouter tot kinderwagen, van paard tot koekje. Het is een van de oudste wegen van Schiedam, een winkelstraat en een woonstraat.

En bijna precies in het midden ligt het Stedelijk Museum Schiedam. De straat staat symbool voor veel winkelstraten in Nederland waar schaarste en overvloed, trends en tradities hun sporen na lieten. Het museum zette de straat in de spotlights met de tentoonstelling *In de Hoogstraat*. Verhalen uit een winkelstraat. Bijzonder was dat het publiek de tentoonstelling zelf kon aanvullen met foto's en andere spullen die aan de Hoogstraat herinneren. Speciaal voor deze tentoonstelling maakte kunstenaar Erik Mattijssen een tekening van 7.5 bij 3 meter. Bijna alles wat hij tekende, komt van de Hoogstraat, van drankfles tot dildo.

Bezoekers herkennen zich in de tentoonstelling *In de Hoogstraat*. Fotografie: Fleur Beerthuis

Erik Mattijssen.

Kermisvrijer, de ezel en andere zaken

29 juni – 28 oktober 2019

Erik Mattijssen voor zijn werk over de Hoogstraat. Fotografie: Fleur Beerthuis

Erik Mattijssen laat zich inspireren door de dingen om zich heen. Dat kan een pak LU-koekjes zijn in een winkel in Parijs of een fles jenever in Schiedam. Maar evengoed een stapel plastic emmers in Calcutta. De kunstenaar maakt graag werk waarin mensen een beetje kunnen dwalen, zo bleek in de solotentoonstelling *Kermisvrijer, de ezel en andere zaken*. Mattijssen liet werk zien van de afgelopen bijna 25 jaar. Een groot deel van de tentoonstelling kwam uit de NOG Collectie, die het museum beheert.

Modest Fashion (deels Mijn Schiedam)

21 september 2019 – 9 februari 2020

Het is iets nieuws én een miljardenindustrie, waar je mogelijk nog nooit van hebt gehoord: modest fashion. Als eerste museum in Nederland lieten we dit internationale modefenomeen zien met werk van ontwerpers van nu, gecombineerd met hedendaagse kunst. De tentoonstelling, een idee van Rajae El Mouhandiz, was fun en fashion, sloot aan bij de tijdgeest en was tegelijkertijd een lust voor het oog. De creaties van deze voorhoede zijn fashionable en bedekt. Vrouwen die niet mee willen doen aan de 'esthetiek van het bloot', dragen het, gelovig of niet. Aan een van de zalen in de tentoonstelling is vanuit *Mijn Schiedam* invulling gegeven. Hierin stonden lokale perspectieven en zelfreflectie centraal.

50 jaar Marokkaanse migratie

11 oktober 2019 – 24 oktober 2019

50 jaar geleden ondertekenden Nederland en Marokko een verdrag. Hierin werd de Marokkaanse arbeidsmigratie naar Nederland officieel geregeld. Vanuit een landelijk initiatief werd een reizende tentoonstelling gemaakt over de gedeelde geschiedenis sindsdien – met Schiedamse verhalen. De tentoonstelling was gepland in de bibliotheek, maar vanwege de brandveiligheid kon deze daar toch niet blijven staan. Via Hassan Aissati, voorzitter van een Schiedamse Marokkaanse vereniging, gaf het museum de tentoonstelling een nieuwe plek.

Magische collages

Verzameld door Geert Verbeke en Carla Lens

19 oktober 2019 – 19 januari 2020

Magische collages. Fotografie: Aad Hoogendoorn

In *Magische collages* werden collages getoond uit de collectie van Geert Verbeke en Carla Lens. Zij brachten hun collectie onder in hun private Stichting de Verbeke Foundation in het Vlaamse Kemzeke. Wereldwijd is het de meest complete en representatieve collectie op het gebied van collages. Niet eerder lieten de verzamelaars zoveel werk buiten België zien.

Kerstgroeten voor het koningshuis De persoonlijke kerstkaarten van Rien Poortvliet

9 november 2019 – 5 januari 2020

Kerstgroeten voor het koningshuis van Rien Poortvliet. Fotografie: Paul Meuldijk

'Koninklijke Hoogheid, In plaats van een "hertje in de sneeuw" (dat ook erg mooi kan zijn!) heb ik voor U, omdat U zo dol op olifanten bent, een "olifantenwens" gemaakt'. Dat schrijft Rien Poortvliet op het schilderijtje dat hij in 1969 als kerstgroet stuurt aan prins Bernhard en koningin Juliana. Het werd het begin van een reeks kerstgroeten die hij elk jaar met de post verzond. Al die 24 schilderijtjes uit de collectie van het Koninklijk Huis waren rond de kerst te zien.

Sinterklaaspaleis

18 november – 4 december 2019

Ook dit jaar was Sinterklaas te gast in het museum en werd het souterrain omgetoverd tot zijn verblijf. Kinderen bezochten in schoolverband en met hun (groot)ouders de Sint en zijn Pieten tijdens speciale openingstijden en namen deel aan activiteiten: pepernoten bakken, tekenen of de troon bewonderen. Samen met de CoBrA-Piet konden de kinderen CoBrA-schilderijen aanvullen op een krijtbord. Initiatiefnemer van dit evenement is de Stichting Evenementen Promotie Schiedam.

Modeltrein Kerstfestijn. Een knotsgekke modeltreinspoorbaan (Mijn Schiedam)

14 december 2019 – 5 januari 2020

Een landschap met gepimpte treinwagens, een regen-boogmonster en gek gekleurde lichtjes. Zo zag de grote kerstspoorbaan van kunstenaar Maarten Bel eruit. Hij maakte deze modeltreinspoorbaan samen met modeltreinvereniging Schiespoor. De spoorbaan was in aanvang nog niet helemaal af; hier en daar waren er nog wat lege plekken. Kinderen mochten die in de kerstvakantie zelf opvullen met wat ze maakten tijdens de workshops. Dit was een *Mijn Schiedam* project.

In het begin van 2019 waren daarnaast nog een aantal tentoonstellingen te zien die in 2018 openden:

Kerststallenshow

15 december 2018 – 6 januari 2019

De kerststallen in de tentoonstelling kwamen uit de collectie van dr. Elisabeth Houtzager, oud-directeur van het Centraal Museum in Utrecht (1951– 1972). Ze verzamelde de stalletjes vanaf 1942 tijdens haar reizen. Het zijn handgemaakte, unieke stukken. In 1987 schonk ze haar verzameling aan Museumpark Heilig Land Stichting Orientalis. Dit museum gaf een selectie aan ons in bruikleen.

Corneille, zijn wereld

22 september 2018 – 3 februari 2019

De grote overzichtstentoonstelling *Corneille, zijn wereld* liet het kleurrijke werk zien waarmee Corneille (1922 – 2010) internationale erkenning kreeg, samen met zijn inspiratiebronnen. Behalve schilderijen, grafiek en tekeningen van Corneille was er werk van kunstenaars die hij bewonderde. Ook was er aandacht voor etnografica: beelden en maskers die hem zijn hele leven inspireerden. Ook werden natuurfoto's van zijn verre reizen naar Afrika, Mexico, Brazilië en Cuba getoond.

Familie (deels Mijn Schiedam)

13 oktober 2018 – 3 maart 2019

Bij de tentoonstelling *Familie* was werk te zien van zo'n twintig (internationale) hedendaagse kunstenaars over geboorte, opgroeien, huwelijk en afscheid. Schiedammers lieten hun gedekte familietafel zien en er waren verschillende activiteiten rond familierituelen als Sinterklaas en Kerst. Van video tot sculptuur, van performance tot een heuse kapsalon om je haar te knippen.

Gijs Assmann. voor H.

13 oktober 2018 – 3 februari 2019

Voor H. was een tentoonstelling die een chronologisch en integraal overzicht liet zien van de eenzijdige correspondentie van Gijs Assmann met zijn geliefde. Alle ruim 1.000 collages waren te zien in de zolderruimte. De presentatie voor H. maakte anderen deelgenoot van een persoonlijke correspondentie tussen Gijs Assmann en zijn geliefde.

Ma. Foto's van Margi Geerlinks

10 november – 3 maart 2019

Margi Geerlinks fotografeerde de afgelopen jaren de moeder van Hugo Borst die aan Alzheimer leed. Onder de titel *Ma* presenteerden we een prachtige selectie. Twee van de foto's die in het museum hingen, sierden de omslag van de succesvolle boeken *Ma* en *Ach moedertje*, waarin zoon en mantelzorger Hugo Borst liefdevol en soms ook grappig schrijft over zijn moeders aftakelende geest. De tentoonstelling reisde door naar CODA in Apeldoorn.

4. Activiteiten

Het Stedelijk Museum Schiedam organiseert een veelzijdig activiteitenprogramma waarin ontmoeten centraal staat, voor iedereen, van de oud-stratenmakers van de Hoogstraat tot Rothko-liefhebbers, van verzamelaars in spe tot modiefanaten, van aanstaande moeders tot jonge kunstenaars en Schiedamse boksers tot modeltrein-liefhebbers.

Activiteiten bieden soms verdieping bij tentoonstellingen, maar worden ook steeds meer ingezet als vorm om verhalen te vertellen en ontmoetingen tussen mensen tot stand te brengen. Dat sluit aan bij de manier waarop mensen graag hun vrije tijd besteden, maar is ook een toegankelijke manier om een nieuw publiek bij het museum te betrekken en om als museum samen met Schiedammers op te trekken.

Het museum heeft echter weinig ruimtes om dit goed te faciliteren. Het souterrain is daarvoor onvoldoende toegerust en niet sfeervol genoeg en in de kapel moeten activiteiten zo worden georganiseerd dat ze de reguliere bedrijfsvoering van tentoonstellingsbezoek niet in de weg staan. Bovendien is het organiseren van evenementen buiten werktijden kostbaar vanwege de beveiliging van het museum. We hopen dat de uitbreiding van het museum met de Monopole, de bioscoop aan de overzijde, hiervoor een oplossing biedt.

15.854 mensen namen deel aan de activiteiten, waaronder 6.403 kinderen en ouders die het *Sinterklaaspaleis* bezochten. In bijlage 2 vindt u een volledig overzicht. Hier lichten we er een paar bijzondere uit.

Het Stedelijk Museum Schiedam is van de stad. We proberen daarom alle lokale initiatieven met een kunstzinnig of maatschappelijk karakter die zich aandienen van dienst te zijn. De kapel van het museum is daarvoor een sfeervolle locatie. Zo was het in maart en mei niet alleen de plek waar de stemgerechtigden hun stem konden uitbrengen bij de verkiezingen maar was het tijdens de ramadan ook de plek voor een Iftar – de maaltijd na zonsondergang tijdens de vastenmaand ramadan – en bleek het najaar uitermate geschikt voor het boksevenement van het jaar en een inspirerende plek voor modeshows.

Muziek maakte ook in 2019 op een natuurlijke wijze deel uit van ons programma. Elke maandagochtend oefent stads-organist Arjen Leistra zonder publiek op het orgel in de kapel. Maar elke eerste vrijdag van de maand geeft hij een publiek optreden: Bach op Vrijdag. Hiervoor komen steevast tientallen orgelliefhebbers uit stad en land naar de voormalige kapel van het museum.

Aan het eind van de maand januari vonden de televisie-opnames plaats van het programma *Tussen Kunst en Kitsch*. In recordtempo was het aantal beschikbare kaarten vergeven en kwamen er 800 kunstliefhebbers en verzamelaars in spe vanuit heel Nederland naar het museum. Ze maakten kennis met het museum en lieten

de waarde van de meegebrachte werken bepalen. Er werden mooie vondsten gedaan en in september was de televisie-uitzending.

Tussen Kunst & Kitsch. Fotografie: Roel Dijkstra

In de maand die erop volgde werd er een proeverij georganiseerd waarbij bezoekers konden stemmen op het beste familierecept van Schiedam. De Poolse kweeappellikeur van Agata's opa werd verkozen tot het beste recept. Naast de eeuwige roem voor de winnaar, werden alle recepten gebundeld in de familiereceptenkalender, die nu bij veel Schiedammers in huis hangt.

Agata wint met haar familierecept. Fotografie: Hans Anderson

Het voorjaar stond ook in het teken van de zeer druk bezochte openingen van nieuwe tentoonstellingen. Zo opende in februari de tentoonstelling *Manzoni in Holland* en werd er in maart een kunstfeest georganiseerd met de opening van de tentoonstelling *de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2019, Rothko & ik* en *Post/Delete*.

Aansluitend bij de tentoonstelling van het werk van drie kunstenaars voor *de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2019* organiseerde het museum een serie activiteiten speciaal voor jonge kunstenaars. Zo was er een seminar waarbij het verkopen van een kunstwerk centraal stond, werd er in tafelgesprekken gesproken over het belang van een missie

en visie, waren er speeddates met kunstprofessionals en stond op de publieksdag de vraag centraal; voor wie maakt de kunstenaar zijn kunst?

Jonge kunstenaars tijdens een activiteit rond de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs.

Ook in 2019 deelden wij graag het verhaal achter de kunst. Naast de maandelijkse *Slow Art Zondag*-rondleidingen, introduceerden we een nieuwe lezingserie: *Schaften met...* Op elke derde donderdag van de maand nodigen wij een gastspreker uit om te vertellen over een specifiek werk op zaal. De aftrap van deze reeks was met kunsthistoricus Hans den Hartog Jager bij het drieluik *Los pájaros carpinteros de pared* van Tjebbe Beekman. Dit nieuwe type lezing werd met enthousiasme ontvangen, waarna er edities volgden met o.a. Charlotte Caspers, Wim Pijbes, Wolf Brinkman, Trudi van Zadelhoff, Erik Mattijssen en Geert Verbeke.

Schaften met... Wim Pijbes.

Aansluitend bij de tentoonstelling *In de Hoogstraat* organiseerden wij een aantal activiteiten op en rond de Hoogstraat. Zo waren er een zestal historische wandelingen over de Hoogstraat in samenwerking met de Historische Vereniging Schiedam. Ook waren er verhalenmiddagen met thema's uit de Hoogstraat. Daarnaast maakten jong en oud op een zomerse dag de grootste stoepkrijttekening

van Schiedam. Ook werd er i.s.m. Centrum Management Schiedam en ondernemers op de Hoogstraat een boekje gemaakt met tips om te winkelen in de Hoogstraat. Dit boekje werd uitgedeeld aan alle museumbezoekers en was verkrijgbaar bij de ondernemers.

Grootste stoepkrijttekening van Schiedam.

Tijdens het Open Monumentenweekend in september stond het museum in het teken van Boksen & Kunst. Er waren lezingen en een clinic voor kinderen door bokser Nouchka Fontijn. De Schiedamse werd in 2014 Europees kampioen. Op zaterdagavond vond het *Boksvereniging De Haan Memorial* plaats waarbij verschillende Schiedamse boksers het tegen elkaar opnamen in de ring. Ook onze directeur ging in de ring tegen kunstenaar Anne Wenzel.

Rond de tentoonstelling *Modest Fashion* in het najaar vonden er nieuwe activiteiten plaats in het museum, van kimono's maken op zolder onder leiding van Anita de Groot tot een Meet & Greet inclusief mini-concert met de Amerikaanse rapper Mona Haydar en van een Modest Fashion Fair met modeshows tot een symposium in de Arminiuskerk in Rotterdam.

Zingen met Mona Haydar. Fotografie: Fleur Beerthuis

Modest Fashion Fair. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Modest Fashion Fair. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Herinnerboom. Fotografie: Look J. Boden

Gedurende het jaar konden in 't Atelier bezoekers aan het werk. Naast de reguliere Kunstklassen op zaterdag voor jong en oud, organiseerden we workshops bij tentoonstellingen. Zo konden de deelnemers onder begeleiding van kunstenaar Erik Mattijssen werken maken, geïnspireerd op de Hoogstraat en werd er in de herfstvakantie gewerkt met stof tijdens de workshop *Inpakken*. Dat laatste event sloot aan bij de tentoonstelling *Modest Fashion*.

Na het succes van 2018 en de uitgedeelde wisselbeker was het tijd voor een nieuwe editie van de nieuwjaarsquiz. Tientallen spelers bogen zich over de zestig vragen vol met landelijk en Schiedamse nieuws en cultuur, samengesteld door twee Schiedamse quizmasters. Ook dit jaar zond de lokale televisieomroep SCHIE de quiz live uit.

5. Onderwijs

Boksvereniging De Haan Memorial weekend. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Deirdre Carasso en Anne Wenzel. Fotografie: Aad van Hoogendoorn

Kunstenaar Anne Wenzel (M) feliciteert de andere boksers tijdens de bokswedstrijd in het museum. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Het Stedelijk Museum Schiedam is een plek van verwondering, waar je creativiteit en je denken worden gevoed, waar je leert kijken en vragen leert te stellen. We willen graag een plek zijn waar leerlingen, zeker uit Schiedam, zich thuisvoelen. Dat doen we door in de verschillende programma's de kinderen en het onderwijs de ruimte te bieden om het museum te komen verkennen op een manier die bij ze past. Bijzondere resultaten zijn dit jaar het maatjesproject en de doorlopende leerlijn die we samen met kunstenaar en docent Wolf Brinkman ontwikkelden. Bij het voortgezet onderwijs was vooral de tentoonstelling *Modest Fashion* een succes. Een belangrijke schakel vormen de museumdocenten: een groep zelfstandige professionals met wie we intensief samenwerken aan de uitvoering van educatieve projecten, museumlessen en methodes.

In 2019 bezochten 4.716 leerlingen het museum, begeleid door 586 leerkrachten en begeleiders. In totaal bezochten leerlingen van bijna dertig verschillende scholen het museum. Daarvan kwam 70% uit Schiedam, de overige 30% uit vooral Rotterdam en Vlaardingen. Studenten van het MBO, HBO en WO kwamen uit het hele land naar Schiedam.

Primair onderwijs

In totaal bezochten 2.440 leerlingen van het primair onderwijs het museum. 78% van hen kwam uit Schiedam.

In 2019 is het onderwijsprogramma voor het primair onderwijs, ontwikkeld door Wolf Brinkman en OBS De Taaltuin, verder uitgewerkt en uitgebreid met vier nieuwe lessen. Zo ontstond een compleet aanbod van acht lessen voor groep 1 t/m 8. De lessen zijn afzonderlijk te boeken en vormen samen een doorlopende leerlijn: voor elk leerjaar kunnen scholen een nieuwe les afnemen die voortbouwt op de vorige. In deze lessen draait het om ruimte voor kinderen om zelf te onderzoeken en te ontdekken. Reken- en taalkundige begrippen worden toegepast tijdens het bekijken en onderzoeken van kunst. Van de begeleidende museumdocenten vraagt dit een andere aanpak, die we in intensieve samenwerking met hen verder hebben ontwikkeld. Deze lessen werden door 1.616 leerlingen gevolgd.

Naast deze lessen was het voor het primair onderwijs ook mogelijk om lessen bij tentoonstellingen te volgen waarbij vooral is uitgegaan van de methode *filosoferen met kunst*. Het kijken naar kunst kan helpen bij het formuleren van antwoorden op filosofische vragen. Ook hier staat de ruimte voor de kinderen om zelf te ontdekken en te onderzoeken centraal. Bij tijdelijke tentoonstellingen als *Familie*, *Manzoni in Holland* en *Van CoBrA tot boorolie* werden deze lessen gedaan. Ook ging het museum een aantal keer op bezoek in de klas voor een laagdrempelige manier van kennis maken met kunst.

Maatjesproject (pilot)

Met docent Elsje Miedema van OBS De Taaltuin en Wolf Brinkman is het maatjesproject gestart. Leerlingen uit groep 7 bereidden zich samen met Wolf Brinkman voor om met hun maatjes uit de onderbouw naar het museum te gaan. Samen werden de regels bedacht en besproken. Vervolgens oefenden ze hoe je samen naar kunst kunt kijken en erover kunt praten. Bijzonder was dat elke leerling uit groep 7 werd gekoppeld aan zijn maatje uit groep 3. Hand in hand liepen ze door de museumzalen, keken naar kunstwerken en bespraken de kleuren, vormen, het verhaal en de emoties die de kunst oproep.

Samenwerking in de stad

Het Stedelijk Museum Schiedam onderhoudt nauw contact met de Stichting Mooi Werk, de uitvoerder van Cultuureducatie met Kwaliteit. Inhoudelijk stemden we onze programma's af, maar we zijn ook een goede buur door regelmatig ruimte te bieden aan activiteiten van Mooi Werk. Het museum biedt elke maand een leerkrachtssessie aan, waarvoor Mooi Werk ook haar relaties uitnodigde. Deze bijeenkomsten zijn gericht op uitwisseling tussen het onderwijs en het museum en op de ondersteuning van onderwijzers in het organiseren en geven van cultuureducatie in het primair onderwijs.

Voortgezet onderwijs, MBO en HBO

Het Stedelijk Museum Schiedam is voor jongeren in het voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs een plek waar ze kennismaken met hedendaagse, moderne kunst en de geschiedenis van Schiedam. Voor alle niveaus is specifiek programma ontwikkeld. Terugkerende programma's zijn *Filosoferen met kunst*, *Ik en de ander* en *Kijken naar CoBrA*. Bij tentoonstellingen is specifiek aanbod ontwikkeld.

In totaal bezochten 1.767 leerlingen (79% uit Schiedam) van het voortgezet onderwijs en 509 studenten van het MBO/HBO/WO het museum.

Speciale aandacht ging uit naar het Middelbaar Beroeps Onderwijs. Voor leerlingen uit het praktijkonderwijs is de workshop *Fake post* ontwikkeld, over de invloed van sociale media.

Studenten MBO Zorg bezochten de tentoonstelling *Ma* en spraken daar over de verschillende brillen die je op kunt zetten als het gaat om zorg voor een ander. Bij *Modest Fashion* werd voor MBO-studenten het programma *Met andere ogen* aangeboden. De tentoonstelling leende zich goed voor kritische gesprekken, die werden geoefend aan de hand van stellingen en rollenspellen.

Het maatjesproject. Fotografie: Fleur Beerthuis

Een bijzondere samenwerking was die met de Dansmavo uit Schiedam. Tweemaal volgden de leerlingen een lesprogramma waarin zij geïnspireerd op een tentoonstelling in het museum zelf een choreografie ontwikkelden, die ze vervolgens live in de tentoonstellingszaal uitvoerden voor het museumpubliek.

Vrije tijd

Het Stedelijk Museum Schiedam biedt verschillende activiteiten voor het hele gezin, voor kinderen, volwassenen en voor specifieke doelgroepen. Bij tentoonstellingen ontwikkelen we rondleidingen, een speurtocht, KunstKlassen, workshops en *Slow Art*-zondagen. In sommige gevallen werkten we op maat voor groepen met specifieke wensen. Zo ontvingen we onder meer groepen dementerende bewoners van Zorgcentrum Frankeland en Laurens De Beukelaar. Zij bezochten het museum onder begeleiding van onze enthousiaste groep vrijwillige gidsen en volgden vervolgens een workshop.

De museumgidsen op zaal stonden op woensdag, zaterdag en zondag klaar op zaal voor een persoonlijke ontvangst. Ze gaven achtergrondinformatie over het museum, de kunstwerken en de tentoonstellingen.

Leerkrachtensessie, samen met Mooi Werk. Fotografie: Wim van den Berg

Leerlingen van het voortgezet onderwijs krijgen een rondleiding bij de tentoonstelling *Modest Fashion*.

6. Mijn Schiedam

Het Stedelijk Museum Schiedam wil van betekenis zijn voor Schiedammers en deel uitmaken van hun leven van alledag, door hen zelf in het museum te laten programmeren en door dat met hen te doen. Na onze eerste ervaringen, zijn we eind 2018 het meerjarige project *Mijn Schiedam* begonnen. Financiering komt van het VSBfonds, het BankGiro Loterij Fonds en het Mondriaan Fonds.

Mijn Schiedam is dus inmiddels een jaar op weg. We hebben veel geëxperimenteerd en geleerd. We zijn onderdeel van de OF/BY/FOR ALL beweging.

Isa en Lisa kozen werk uit voor de tentoonstelling *Post/Delete*. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Afgelopen jaar hebben we vrijwel elk verzoek tot samenwerking gehonoreerd. Daarmee verbreedden we ons netwerk nog meer en lieten we zien wat *Mijn Schiedam* is en kan zijn. Van een Afrikaans mode- en kunstfeest ter ere van de zwangere vrouw, tot een Iftar (ramadan-maaltijd) en van een fantastisch modeltreinen kerstlandschap tot bokswedstrijd, van een tentoonstelling van twee scholieren tot een herinnerboom met de lokale uitvaartbegeleiding. Een overzicht hiervan vindt u in bijlage 2. In bijlage 1 kunt u lezen dankzij welke mensen al deze activiteiten werden gerealiseerd.

De Bellypaint Art & Fashion crew. Fotografie: Look J. Boden

Daarnaast kreeg *Mijn Schiedam* vorm bij tentoonstellingen. Zo was *Modest Fashion* een belangrijk aanknopingspunt om met partijen in de stad activiteiten te programmeren en om een zolder in te richten met lokale verhalen.

Eind 2019 begon social designer Manon van Hoeckel als 'artist-in-residence' of zoals ze het zelf noemt 'joker'. Ze zal regelmatig interventies in het museum plegen.

Opening *Modeltrein Kerstfeest* door wethouder Jeroen Ooijevaar. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Mijn Schiedam in cijfers In 2019 waren er:

- 5 tentoonstellingen (3 geheel *Mijn Schiedam*, 2 deels)
- 63 activiteiten
- 849 actief betrokken deelnemers (bij tentoonstellingen en activiteiten)
- 40.420 bezoekers van tentoonstellingen (totaal aantal bezoekers ten tijde van de 5 tentoonstellingen)
- 60 momenten van kennisdeling met peers (presentaties en ontvangsten)

Iedere samenwerking was uniek qua partners, inhoud en vorm. Komend jaar willen we deze ervaring gebruiken om projecten nog beter te kiezen en begeleiden. Ook willen we een meer actieve rol aannemen in het stimuleren van initiatieven. Bijvoorbeeld als we merken dat bepaalde groepen mensen ons nog niet weten te bereiken of als er iets in de stad leeft.

Verschillende medewerkers zijn intensief bezig met de projecten binnen *Mijn Schiedam*. Dat geldt natuurlijk voor de stadsprogrammeur, maar vele, zo niet alle medewerkers in het museumteam dragen er een steentje aan bij. De werkwijze van *Mijn Schiedam* dringt zo door tot in de haarvaten van de organisatie, en zal mede bepalend zijn voor de toekomst van het museum.

Schiedams design

De Schiedams design is een collectie van kledingstukken die is ontworpen door een team van designers uit Schiedam. De collectie bestaat uit verschillende soorten kleding, waaronder jurken, blouses en broeken. De kleding is gemaakt van hoogwaardige materialen en is vervaardigd in Schiedam. De collectie is beschikbaar in verschillende maten en kleuren.

Durf te vragen, tijdje is de tweede Modest Fashion Fair. Bezoekers kunnen alles vragen aan Zosia Valstar (Pool is katholiek) en Seyda Dokgoz (moslima). Fotografie: Aad Hoogendoorn

DoorVanVoor excursie 1 met Mieke van der Linden langs de West-Kruiskade. Fotografie: Dorien Theuns

We hechten er aan de kennis die we opdoen over co-creatie te delen met derden. Daarvoor organiseerden we in februari een symposium dat binnen twee dagen was uitverkocht. Op deze dag was een inspirerende groep professionals uit allerlei sectoren bijeen en er bleek behoefte deze community in stand te houden en uit te breiden. We zijn daarvoor een co-creatie club begonnen: de DoorVanVoor-club. Hierbij hoort een nieuwsbrief die we ieder kwartaal uitbrengen, die in co-creatie met peers wordt gemaakt. En jaarlijks zullen we ongeveer vijf excursies organiseren naar inspirerende voorbeelden van co-creatie in binnen- en buitenland. De lessen en beleving van iedere excursie delen we met geïnteresseerden middels een podcast.

Daarnaast ontvangen we in het museum regelmatig collegae uit verschillende culturele sectoren. De vraag nam echter in de loop van het jaar zó toe dat we nu eens in de zoveel tijd informatiemiddagen, Theedrinken met het Stedelijk Museum Schiedam organiseren. Tot slot geven we met regelmaat lezingen over onze werkwijze.

7. Collectie

Het Stedelijk Museum Schiedam beheert een collectie van ruim 16.000 objecten¹. Ongeveer 10.000 daarvan behoren bij de verzameling historische objecten die de geschiedenis van de stad Schiedam representeren. De overige circa 6.000 objecten betreffen de collectie beeldende kunst, kunstwerken van Nederlandse makers, overwegend gemaakt na 1945. De collectie is grotendeels eigendom van de gemeente Schiedam, aangevuld met deelcollecties van particuliere bruikleengevers. Het Stedelijk Museum Schiedam draagt de zorg voor de collectie, het professionele beheer en behoud in een depot in Den Haag, de documentatie en de presentatie ervan.

Sinds circa 2014 is de aandacht van het museum – onder andere vanuit de opdracht om het publiek te vergroten en van betekenis te zijn voor de stad – vooral uitgegaan naar de programmering. Op het gebied van collectie is voorzien in de basistaken van behoud, beheer, bruikleenverkeer en verzamelen. Ook in 2019 hebben programmering en publieksbereik prioriteit gehad in de organisatie. Tegelijkertijd zijn in dat jaar enkele stappen genomen om ook op het gebied van collectie weer een actiever beleid te gaan voeren. De collectie is niet alleen uitgebreid, maar ook online steviger geprofileerd. De historische collectie heeft, mede dankzij het aannemen van een conservator stadsgeschiedenis, de volle aandacht gekregen.

Uitbreiding van de collectie

Het museum heeft in 2019 dankzij de subsidie van de gemeente, een bijdrage van het Mondriaan Fonds en steun van de Vereniging Rembrandt, de verzameling kunnen verrijken met 24 aankopen. Daarnaast zijn er particulieren die kunstwerken of historische voorwerpen aan het museum schenken. Zo zijn er in 2019 in totaal 35 nieuwe objecten in de collectie opgenomen: 9 daarvan werden geschonken, 2 in langdurig bruikleen gegeven en 24 stukken werden aangekocht (waarvan 6 voor de NOG Collectie).

herman de vries, 1, 2 en 3 uur onder mijn appelboom, 1975, collectie Stedelijk Museum Schiedam

Een bijzondere aankoop was het drieluik *1, 2 en 3 uur onder mijn appelboom* van kunstenaar herman de vries. De drie werken, gemaakt 1975, waren in bezit van drie verschillende eigenaars. In de solotentoonstelling van herman de vries in

2014 waren ze voor het laatst samen te zien. In 2019 bood een van de eigenaars zijn werk te koop aan en startte het museum een zoektocht naar de overgebleven twee delen met als doel het gehele drieluik te verwerven. Dit leidde ertoe dat het museum twee van de drie delen kan aankopen, daarbij ondersteund door de Vereniging Rembrandt en het Mondriaan Fonds. Het derde deel werd als een langdurig bruikleen in de collectie ondergebracht.

De tentoonstelling *Modest Fashion* leverde drie aankopen op van kunstenaars die internationaal opereren. Van Yael Bartana is samen met collectiepartner SCHUNCK de lichtinstallatie *Patriarchy is History* verworven. Van Alicia Framis kocht het museum twee *LifeDresses*. De aankoop is zorgvuldig afgestemd met Museum Arnhem, dat een derde *LifeDress* aankocht.

Bijzonder zijn enkele schenkingen naar aanleiding van de tentoonstelling *In de Hoogstraat*. Hierdoor zijn onder andere een Franse wieg, gekocht door Schiedammers in de Hoogstraat in Schiedam en de gevelletters van de bloemenzaak Rosa aan de collectie toegevoegd.

In bijlage 4 vindt u een volledig overzicht van de schenkingen, aankopen en langdurige bruiklenen.

Bruiklenen aan derden

Met plezier en trots lenen wij kunstwerken uit aan andere musea in Nederland en elders. Kunstwerken uit de collectie van het Stedelijk Museum Schiedam waren onder meer te zien in Cobra museum voor Moderne kunst, Dordrechts Museum, Het Noordbrabants Museum, Museum Beelden aan Zee, Museum De Fundatie, Museum De Voorde, Museum Gouda, Schirn Kunsthalle Frankfurt, SCHUNCK, Singer Museum, Stedelijk Museum Amsterdam, Stedelijk Museum Kampen en Waterlandsmuseum de Speeltoren.

Het werk *Reliëf met witte blokken* van Ad Dekkers werd uitgeleend aan Rijksmonument de Ploeg. Bruns B.V. realiseerde samen met een groep van specialisten en betrokken een reconstructie van het grootste buitenkunstwerk van Ad Dekkers dat hij in 1970 – 71 realiseerde in de patio van MBO Rijnland in Gouda. Het originele buitenwerk van Dekkers valt in ontwerp en idee in belangrijke mate terug op het Reliëf met witte blokken en met deze bruikleen kon de vergelijking getoond worden. Het werk *Liggend naakt* van Jan Sluijters dat het museum jarenlang in bruikleen had van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, is overgedragen aan Het Noordbrabants Museum.

In bijlage 5 vindt u een volledig overzicht van de bruiklenen.

¹ In het jaarverslag van 2018 staat een aantal van 18.000 genoemd, waarvan 11.000 afkomstig uit de stadhistorische collectie. Dit nieuwe, bijgestelde, aantal is het resultaat van een hertelling waarbij kunstwerken die uit meerdere onderdelen bestaan, nu als één kunstwerk zijn meegeteld.

8. Ondernemen en fondsenwerving

De lokale en nationale fondsen en sponsors zijn belangrijke partners van het museum. De nieuwe koers van het museum spreekt hen aan en zij dragen substantieel bij aan de programmering. Ook wonnen we de BankGiro Loterij Museumprijs van € 100.000 voor het publiekriendelijkste museum van Nederland.

Voor projecten en tentoonstellingen in 2019 hebben wij de volgende toezeggingen gekregen:

- *WikiSchiedam* | De Groot Fonds, Fonds Schiedam Vlaardingen, Gemeente Schiedam
- *Kerstallenshow 2018* | Gemeente Schiedam
- *Corneille, zijn wereld* | Fonds Schiedam Vlaardingen, BNG Cultuurfonds, Elise Mathilde Fonds, Gifted Art
- *Familie* | Fonds Schiedam Vlaardingen, Mondriaan Fonds, VSBfonds, BankGiro Loterij Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid–Holland, De Groot Fonds, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Stichting Bevordering van Volkskracht
- *Gijs Assmann. Voor H.* | Mondriaan Fonds
- *Margi Geerlinks. Ma* | Mondriaan Fonds
- *Aankopen* | Mondriaan Fonds, Vereniging Rembrandt
- *de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs* | Rabobank, Stichting Stokroos, Jaap Harten Fonds
- *Mijn Schiedam* | VSBfonds, BankGiro Loterij Fonds, Mondriaan Fonds, G. Ph. Verhagen–Stichting
- *Manzoni in Holland* | Turing Foundation, Mondriaan Fonds, Fonds 21, Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting Harten Fonds
- *Rothko & ik* | Stichting Droom en Daad
- *Meesterlijke vrouwen* | Fonds Schiedam Vlaardingen, Zabawas, Elise Mathilde Fonds, Mondriaan Fonds
- *In de Hoogstraat* | Fonds Schiedam Vlaardingen, De Groot Fonds, Stichting Opbouw Schiedam
- *Erik Mattijssen. Kermisvrijer, de ezel en andere zaken* | Stichting Beheer SNS REAAL
- *Modest Fashion* | Gieskes–Strijbis Fonds, Mondriaan Fonds, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, VSBfonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting Bevordering van Volkskracht, Erasmusstichting

Het museum heeft de regeling kunstenaars honoraria onderschreven en wordt daarin regelmatig gesteund door het Mondriaan Fonds.

Vriendenkring van het Stedelijk Museum Schiedam

De vrienden van het museum zijn belangrijke ambassadeurs voor het museum en met hun bijdrage steunen ze verschillende projecten. Het aantal vrienden blijft stabiel: 142 lidmaatschappen waarvan 43 duo–lidmaatschappen, in totaal dus 184 vrienden. Voor hen werden in de loop van het jaar verschillende bijeenkomsten georganiseerd, zoals de samenwerking met De Ketelfactory, Stichting KunstWerk waarbij we de vrienden van de drie instellingen gezamenlijk uitnodigden voor een dagvullend programma. Ook waren de vrienden in de gelegenheid om op de koffie te komen bij directeur Deirdre Carasso.

Entree

De inkomsten uit entree zijn in 2019 met 65% gestegen. Dit komt doordat er aanzienlijk meer betalende bezoekers waren dan het jaar daarvoor. De entree was in 2019 € 12,50, kinderen tot 18 jaar zijn gratis. Ook was er het Schiedamtarief van € 5 voor bewoners van de stad. Diverse kortingspassen zijn geldig in het museum zoals de Museumkaart, en de Rotterdampas. Ook is VIP-kaart van de BankGiro Loterij sinds de zomer geldig.

De museumwinkel

In de entree van het museum is een winkel met boeken, spullen en souvenirs over de tentoonstellingen, de geschiedenis van Schiedam, kunst en creativiteit. Het aanbod wisselt regelmatig en de voorraden worden zo laag mogelijk gehouden.

Het museumcafé

Eveneens in de entree bevindt zich het museumcafé. In 2017 introduceerden we een buffet met zo veel mogelijke lokale producten waar je zelf je boterham smeert, koffie haalt en betaalt wat je kan. Dat concept is nog steeds succesvol. Veel bezoekers waarderen het vertrouwen dat we hiermee geven. Er wordt zelden misbruik van gemaakt. Als mensen uitgebreider willen lunchen, bezoeken ze een horecagelegenheid in het stadscentrum.

Commerciële verhuur

Het museum richt zijn energie in de eerste plaats op het ter beschikking stellen van het museumgebouw aan maatschappelijke en artistieke initiatieven waarvoor zelden of nauwelijks kosten wordt gerekend. Een enkele keer worden de kapel of het auditorium commercieel verhuurd. In 2019 gebeurde dat 12 keer.

Overige inkomsten

De overige inkomsten zijn divers van aard. Zo reisde de tentoonstelling *Ma* naar CODA Apeldoorn tegen een bescheiden vergoeding voor concept en handling.

Ontzamelen

Na de pilot herwaardering van de historische collectie in 2018, vonden in 2019 enkele stappen plaats die leidden tot het daadwerkelijk afstoten van de 288 objecten die als niet relevant voor de geschiedenis van de stad Schiedam zijn bevonden. De lijst met af te stoten objecten is aan het college van B&W voorgelegd, waarna toestemming is verleend. Vervolgens zijn de objecten aangeboden op de afstotingsdatabase. Dat heeft uiteindelijk ertoe geleid dat 100 objecten een nieuwe museale bestemming hebben gevonden, waarvan de meeste bij het Jenevermuseum, maar ook bij museum 't Kiekhuus in Wolvega en het Zakkendragersgilde in Schiedam. De overige objecten zijn overgedragen aan de Museumdepotshop. In 2019 werd ook gewerkt aan de planvorming voor het vervolg op de pilot, waarbij de complete collectie geherwaardeerd wordt.

Online collectie

Sinds de zomer van 2019 zijn onder de rubriek 'collectie' van de museumwebsite zestien stukken uit de collectie uitgelicht met foto, beschrijving en technische informatie. Dit als opmaat naar een uitgebreider online collectie die in de komende twee jaar gerealiseerd moet worden. Daarnaast zijn 35 biografieën van vrouwelijke kunstenaars die in de collectie zijn vertegenwoordigd geschreven en op deze webpagina gepubliceerd. Deze zijn het resultaat van een onderzoek dat plaatsvond parallel aan de voorbereidingen van de tentoonstelling *Meesterlijke vrouwen*.

Depot

Het aantal vierkante meters depotruimte in Den Haag is in 2019 gegroeid met ruim 200m². Objecten in de container-opslag zijn op deze nieuwe depotvloer uitgesteld. Dit verbetert de toegankelijkheid van de collectie.

WikiSchiedam

Het Stedelijk Museum Schiedam is partner in het project *Verhalenwiki Schiedam*, een gezamenlijk online platform met het Nationaal Jenevermuseum. Hierop worden verhalen van en over de stad Schiedam verzameld en ontsloten. In 2019 heeft zich dat in het Stedelijk Museum Schiedam vooral toegespitst op de tentoonstelling *In de Hoogstraat*, waarvan de inhoud zichtbaar gemaakt wordt op de website.

9. Marketing en communicatie

Het Stedelijk Museum Schiedam is, zeker gezien zijn bescheiden omvang en de grote concurrentie van aantrekkelijke programma's van andere musea, opvallend vaak en positief in het nieuws. Landelijke media, van de kunst tot de algemene pers, wijden lange artikelen aan de tentoonstellingen. De media besteden ook vaak aandacht aan het afwisselende activiteitenprogramma. Dit resulteerde in opnieuw een aanzienlijke groei in de mediawaarde van deze free publicity: van € 1,7 in 2018 naar € 3,1 miljoen in 2019, een stijging van 82%. Daarmee droeg het museum wekelijks, zo niet dagelijks bij aan het positieve nieuws over Schiedam. De werkelijke waarde ligt nog een stuk hoger, maar het is te kostbaar voor ons om ook de aandacht op radio, televisie en sociale media te laten meten.

Positieve cijfers blijken ook uit de rapportage van het Schiedamse onderzoeksbureau R2. De totale waardering steeg van 8,1 naar 8,7 in 2019. Ook scoorde het museum hoger op het onderdeel gastvrijheid. Dat cijfer nam toe van 8,5 naar 8,9. Een hogere waardering was er ook voor de uitleg op zaal (8,3), het buffet (8,0) en de museumwinkel (7,9). In 2018 ging het in alle gevallen om een cijfer van 7,5.

In 2019 kwam het museum twee keer in het televisieprogramma van Jinek, onder andere met de Plantvakantie. Ook was het museum met de tentoonstelling *Rothko & ik* op televisie. Tijdens een interview met een psychologe vertelde presentator Rick Nieman over het schilderij van Rothko waar je in je eentje naar mocht kijken.

Presentator Rick Nieman over ons museum waar je een Rothko kan bekijken.

Paul Rem vertelt bij omroep Max over onze tentoonstelling met kerstgroeten.

Onze plantvakantie komt langs bij het televisieprogramma Jinek, 2 aug 2019.

Het museum was ook twee keer te zien in het televisieprogramma *Koffietijd*. Loretta Schrijver kwam langs voor het nominatiefilmje van de BankGiro Loterij Museumprijs. Groot was de blijdschap toen ze in mei live het museum binnenliep met de vreugdevolle mededeling dat het Stedelijk Museum Schiedam de prijs had gewonnen. Het jaar eindigde met Paul Rem die bij het televisieprogramma *Tijd voor Max* enthousiast vertelde over de tentoonstelling met de kerstgroeten aan het koninklijk huis van Rien Poortvliet.

Bezoekcijfers

De inspanningen van de afgelopen jaren, met als kers op de taart het winnen van de BankGiro Loterij Museumprijs, hadden effect. Het aantal bezoekers steeg in 2019 met bijna 34% naar 71.331 mensen. Vorig jaar bleef de teller steken op 53.270 bezoekers. Ongeveer een derde van het aantal bezoekers is Schiedammer. Het percentage herbezoekers van het totaal is 35%. In 2018 was dit 60%. Het percentage herbezoekers onder de Schiedammers is 60%. Dit betekent dat we een nieuw publiek hebben aangetrokken.

Sociale media

Virtueel trok het museum bijna twee keer zoveel bezoekers als het jaar ervoor. In 2019 bezochten 341.181 mensen de website van het museum, een stijging van 100% ten opzichte van 2018. Ook de sociale media lieten een stijging zien. Deze platforms zijn van belang in de mix van marketing-middelen. Ze zorgen vooral voor naamsbekendheid. De Facebookpagina van het platform dat veel mensen de afgelopen jaren de rug toe keerden, kende een groei van 15%; we sloten het jaar af met 9.004 likes. Instagram steeg met 90,85%, mede dankzij de tentoonstelling *Modest Fashion* die een jonger publiek aansprak. Twitter liet een lichte stijging van 1,76% zien. Het jaar sloot af met 7.018 volgers.

Radio en televisie

Conversie – wanneer een uiting leidt tot bezoek – is vooral sterk bij campagnes op radio en televisie. In 2019 zetten we daar op in bij verschillende tentoonstellingen: *Manzoni in Holland*, *Rothko & ik*, *Meesterlijke vrouwen* en *Modest Fashion*. Bij *Manzoni in Holland* was kunstenaar Wim T. Schippers

bereid om het radiospotje in te spreken. Dat deed hij met een eigen tekst en op zijn eigen wijze, zowel voor de Manzoni-tentoonstelling waarin zijn Pindakaasvloer was te zien als voor de tentoonstelling *Rothko & ik*. Tijdens de stemperiode van de BankGiro Loterij Museumprijs kochten we voor het eerst reclamezendtijd in op televisie. Dat was in combinatie met de tentoonstellingen *Manzoni in Holland* en *Rothko & ik*. Er keken ruim 5,5 miljoen mensen naar, bleek uit de cijfers van Cultuurenzovoort.

Museumprijs campagne

Direct na de nominatie voor de BankGiro Loterij Museumprijs vroegen we KesselsKramer mee te denken over een campagne. De huisstijl waar we in 2018 mee begonnen kwam ook uit de koker van dit bureau. In lijn met de tekstgerichte huisstijl bestond het plan dit keer onder andere uit borden met verschillende teksten. Die aanpak bleek een schot in de roos; bijna iedereen in Schiedam wilde met zo'n bord op de foto. De hype strekte zich uit naar deels nieuwe groepen en verenigingen, winkeliers, ondernemers en ook de voltallige gemeenteraad van Schiedam. Ook buiten de regio deelden mensen hun foto met bord op sociale media. Een aantal partners hielp ons stemmen te werven met borden in hun entree, zoals de bibliotheek, het theater, het Jenevermuseum en Frankeland.

Chocoladerepen

Samen met chocolaterie De Bonte Koe bedacht het museum een heerlijke manier om de overlast van entreestickertjes op straat tegen te gaan: een spaarkaat. Wie daar tien gevonden entreestickertjes op plakt krijgt van ons een gratis chocoladereep. Het gezamenlijke initiatief helpt de stad schoner te houden. Bezoekers kunnen de chocoladereep ook kopen.

Chocoladerepen en spaarkaat.

Affiches, flyers en meer

Voor alle tentoonstellingen waren er uitgebreide campagnes; advertenties in verschillende bladen, affiches op straat, de NS-stations en de zuilen en postervlakken op station Schiedam, digitale affiches op de metrostations in Rotterdam en Schiedam. Ook waren er radiospotjes bij RTV

Rijnmond en RTV West. In samenwerking met de Persgroep en INTK lanceerden we verschillende online-campagnes. Bij de tentoonstelling *In de Hoogstraat* verspreidden we 11.000 flyers huis-aan-huis. Ook kwam er in samenwerking met het Centrum Management en de winkeliers in de Hoogstraat een kortingsboekje.

Samenwerkingen

Er waren verder samenwerkingen met onder andere de Vrije Academie, Museumkaart, Museumvereniging, AVROTROS, Artifex, Rabobank Nederland, SPOOR Magazine, CJP, BankGiro Loterij, S'DAM, winkeliers in de Hoogstraat, Woonplus, Vereniging Rembrandt, Amsterdam *Modest Fashion* Week, Maand van de Geschiedenis, Historische Vereniging. Bijzonder was de samenwerking met Nouveau, waarmee we een speciaal magazine bij de tentoonstelling *Modest Fashion* maakten in de look & feel van het blad. De glossy met interviews, een essay over modest fashion en aandacht voor de kunst en mode in de tentoonstelling was een alternatief voor een publicatie. De oplage was 36.000.

Een andere samenwerking betrof die met de BankGiro Loterij. Halverwege de zomer sloten we een overeenkomst, waardoor spelers op vertoon van hun pas gratis toegang tot het museum hebben. Daardoor kregen we ook een vermelding op de site van de loterij. In september nodigde de BankGiro Loterij het museum uit mee te doen aan de Uitmarkt in Amsterdam.

Bij de tentoonstelling *Modest Fashion* zochten we een nieuw diverser publiek. We konden daarvoor nieuwe wegen bewandelen dankzij een genereuze donatie van het Gieskes-Strijbis Fonds. Dat deden we onder andere met een radiocampagne bij FunX, affiches bij de doelgroep en samenwerkingen. Rapster en internetfenomeen Mona Haydar kwam naar Nederland voor een symposium bij Arminius in Rotterdam en een meet & greet in het museum. Het was een samenwerking met Arminius Rotterdam, Lucis en Lilith. In de tentoonstelling was een video van Hadar te zien; *Wrap my hijab*, een hit die op YouTube inmiddels 6,5 miljoen keer is bekeken. Haydar vloog naar Nederland en werd uitgebreid geïnterviewd, onder andere door het NOS Jeugdjournaal en andere kanalen van de NOS. NRC Handelsblad publiceerde een interview met haar. Ook maakten de jonge meiden van Fufu & Dadels een podcast-aflevering met Mona Haydar.

Om een nieuw publiek te bereiken organiseerden we rond de tentoonstelling *Modest Fashion* ook twee fairs met onder andere modeshows en muziek, waarvan één in 2020. Om alle extra informatie te delen, lanceerden we bij de opening van de tentoonstelling in september de website ModestFashion.nu en de Facebook-pagina Modest Fashion.

Highlights

- *Post/Delete*; Isa & Lisa, twee Schiedamse scholieren, mochten hun verhaal doen op Radio 1
- Bekendmaking winnaar BankGiro Loterij Museumprijs
- Bokswedstrijd met veel media-aandacht van landelijke media
- Podcast-serie *Modest Fashion*, uitgezonden door het radioprogramma Nooit Meer Slapen
- De winnaar van *de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs* werd op 18 april bekendgemaakt in het radioprogramma Opium, rechtstreeks uitgezonden vanuit Amsterdam. Het was een speciale uitzending helemaal gewijd aan de prijs
- Virtuele tour door de tentoonstelling *Modest Fashion*

Paard en koekje, affiches in Schiedam voor de tentoonstelling *In de Hoogstraat*.

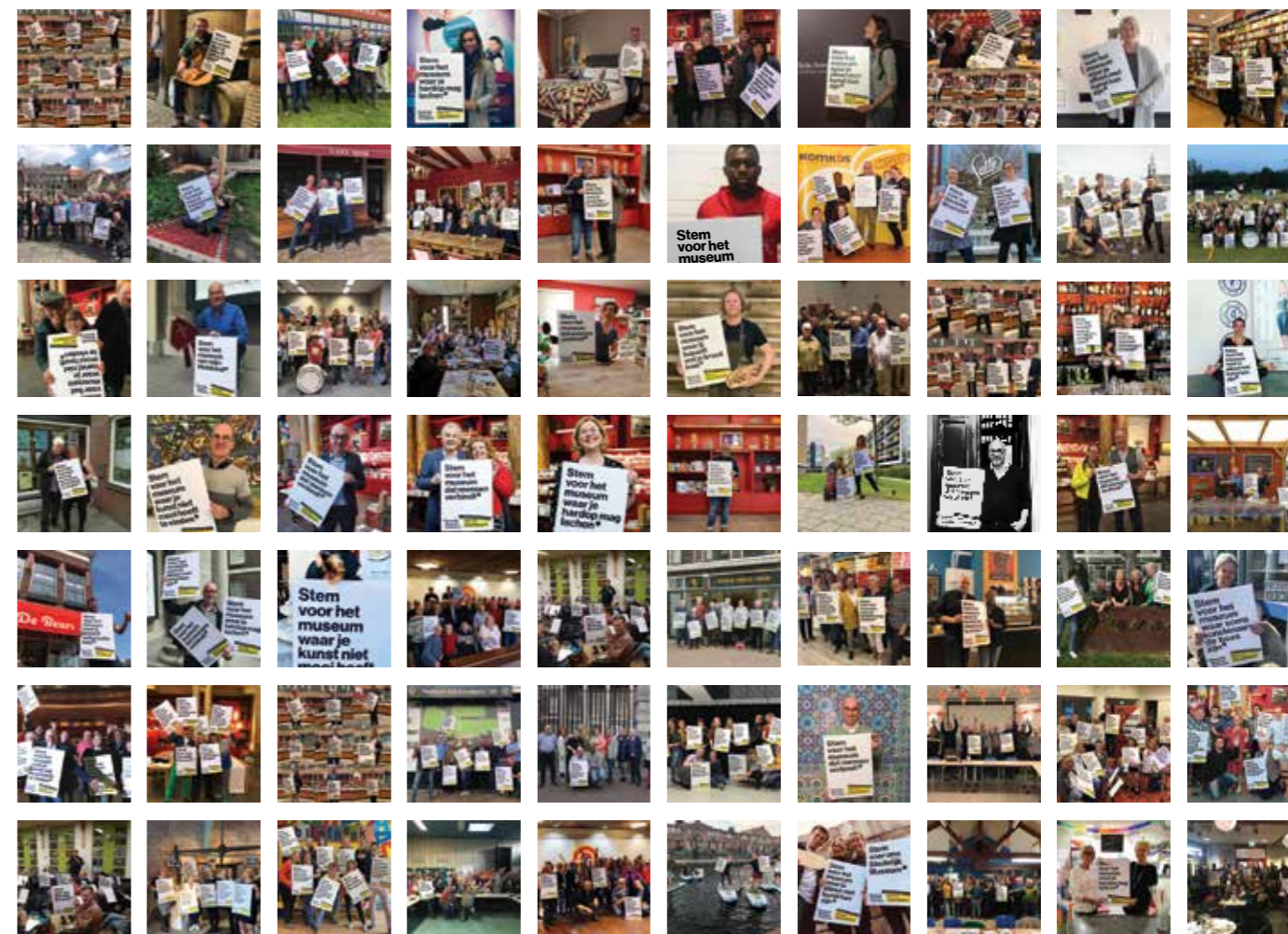

Cor Lamers, burgemeester van Schiedam steunt ons.

De brander van het Jenevermuseum steunt ons.

Bedankt!

Veel mensen deden mee aan de actie en gingen met een bord op de foto; bedankt!

De Rijnmondband steunt ons.

WhaSUP steunt ons

De Stokerij steunt ons

10. Partners

Het Stedelijk Museum Schiedam doet dingen liever samen dan alleen. Daarom hebben we vele samenwerkingspartners, van grote professionele (inter)nationale organisaties tot lokale verenigingen, en van kunstenaars tot kappers. In bijlage 1 vindt u een volledig overzicht van iedereen zonder wie wij 2019 niet tot een succes hadden kunnen maken. Hierna noemen we onze vaste partnerships.

Fondation Constant

Constant (1920 – 2005) is een vooraanstaand lid van de CoBrA-groep en een van Nederlands meest vernieuwende kunstenaars. Zijn oeuvre wordt beheerd door de Fondation Constant en is voor een groot deel als langdurig bruikleen ondergebracht bij het Stedelijk Museum Schiedam. Wij zorgen er met liefde voor en, met de Fondation, brengen we het onder de aandacht van andere musea en het publiek.

Nationaal Jenevermuseum Schiedam

Het Stedelijk Museum Schiedam werkt waar mogelijk samen met het Nationaal Jenevermuseum. Zo werken we samen aan WikiSchiedam, dat begin 2019 werd gelanceerd. Hier worden verhalen over Schiedam en haar geschiedenis verzameld in woord, beeld en geluid. Daarnaast ondersteunen beide musea elkaar in de bedrijfsvoering waar mogelijk.

NOG Collectie

Een belangrijke partner van het museum is de Stichting Beheer SNS REAAL. Sinds 2013 beheert het museum de bedrijfscollectie van deze stichting, de NOG Collectie genaamd. Deze bestaat uit ruim 500 kunstwerken van meer dan 100 verschillende kunstenaars. Het accent van deze collectie ligt op tekeningen en werken op papier, maar ook beelden en objecten maken deel uit van deze collectie. Het museum draagt zorg voor het museaal beheer van deze collectie, maakt tentoonstellingen en doet aankopen.

In 2019 was de tentoonstelling *Erik Mattijssen. Kermisvrijer, de ezel en andere zaken te zien*. Mattijssen liet werk zien van de afgelopen bijna 25 jaar. Een groot deel van de werken kwam uit de NOG Collectie. Ook verscheen er een publicatie bij de tentoonstelling die op 1 september feestelijk werd gepresenteerd.

In gezamenlijkheid werden vier werken aangekocht voor de NOG Collectie van Marisa Rappard, Andrei Roiter, Fatima Barzng en Femmy Otten.

SCHUNCK

SCHUNCK in Heerlen is een museum waarmee wij veel verwantschap voelen: we hebben een vergelijkbare kunstcollectie, beide steden kennen veel overeenkomsten en allebei zoeken we wegen om ons tot de stad te verhouden. Daarom hebben we besloten onze kunstaankopen op elkaar af te stemmen en te onderzoeken hoe we in het benaderen van publiek kunnen samenwerken. In 2018 kreeg deze samenwerking vorm in een tweetal tentoonstellingen, een in Heerlen en een in Schiedam en werd een samenwerkingsovereenkomst getekend door

de wethouders van Cultuur van Schiedam en Heerlen. In 2019 kregen beide musea ondersteuning van het Mondriaan Fonds voor aankopen en werden drie gezamenlijke aankopen gedaan. Het betrof werk van Funda Gül Özcan, Yael Bartana en Chairm van Luit.

S'DAM

Schiedam zet zich als S'DAM op de kaart, dé plek voor leuke evenementen, bijzondere kunst en cultuur, goede woningen en kansen voor jonge ondernemers. Het museum en S'DAM trekken goed samen op. U kunt hierover meer lezen in het hoofdstuk Marketing en communicatie.

Stichting Evenementen Promotie Schiedam

Ook in 2018 organiseerde de Stichting Evenementen Promotie Schiedam (SEPS) in het museum het Sinterklaaspaleis. Er kwamen bijna 6.500 kinderen en hun (groot)ouders Sint de hand schudden, pepernoten bakken en CoBrA-werken en historisch speelgoed uit de museumcollectie bekijken.

Stichting Mooi Werk

Met de overburen Stichting Mooi Werk hebben we een structurele samenwerking in het educatieprogramma Cultuur met Kwaliteit. Daarnaast werken we samen op projectbasis.

de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs

de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs is een samenwerking van de Volkskrant, Stedelijk Museum Schiedam, en de Avrotros. Sinds 2010 is elk jaar de tentoonstelling met werk van de genomineerde kunstenaars in het museum te zien. Het is een ijkpunt van actuele kunst, waar de jongste generatie kunstenaars aan het publiek wordt gepresenteerd. de Volkskrant wijdt telkens een aparte bijlage aan de prijs, vol informatie en beschouwingen over het werk van de nieuwste lichting. In de uitzending van Opium op NPO Radio 4 (Avrotros) werd op 18 april de winnaar bekend gemaakt van *de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2019*. Van de drie genomineerden (Lonneke van der Palen, Funda Gül Özcan en Neo Matloga) won Funda Gül Özcan de prijs van € 10.000 ter beschikking gesteld door de Rabobank Nederland. Dankzij de Stichting Stokroos konden we een activiteitenprogramma organiseren voor kunstenaars ter ondersteuning van hun carrièreontwikkeling. Ook kreeg ze een boekpublicatie, gefinancierd door het Jaap Harten Fonds.

Zonnebloem

In maart en april 2019 voerde de Zonnebloem een toegankelijkheidsonderzoek uit bij het museum. Meedoen aan het project *Onbeperkt Eropuit* betekende voor het museum niet alleen dat er een technische keuring plaatsvond en dat mystery guests het museum bezochten om te testen wat er beter kan, maar ook deelname voor de medewerkers aan de toegankelijkheidsworkshop. Hoogtepunt van de workshop was het moment dat medewerkers het museum gingen ervaren met verschillende beperkingen. Het uitgebreide rapport van de Zonnebloem is gepresenteerd en bepaalde onderdelen zijn verbeterd of worden meegenomen in de renovatie van het museum in 2020.

Fatima Barzge, Study of Square/Zamzam, 2017. Aankoop collectie NOG. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Installatie (detail) van Funda Gül Özcan. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Yael Bartana, Patriarchy is History, 2019. Aankoop collectie Stedelijk Museum Schiedam en SCHUNCK. Fotografie: Aad Hoogendoorn

11. Organisatie

Raad van Toezicht

De Stichting Stedelijk Museum Schiedam wordt bestuurd door een directeur/bestuurder. Een Raad van Toezicht vervult de toezichthoudende taken. Bestuur en toezicht verhouden zich tot elkaar conform het Raad van Toezichtmodel, zoals dat is beschreven in de Code Cultural Governance (2014).

In 2019 zaten in de Raad van Toezicht:

- de heer P.H.J.M. Visée RA, voorzitter (consultant & diverse commissariaten)
- mevrouw H. van der Linden, vice-voorzitter (voormalig directeur Instituut Collectie Nederland en voormalig wethouder van de gemeente Leiden; tot 1 september)
- de heer J. Princen, secretaris (advocaat en partner bij DVDW Advocaten)
- de heer F. van der Avert, lid (directeur Paleis Soestdijk)
- mevrouw M. Sanders–ten Holte, lid (collectioneur, oud–lid Europees Parlement en voorzitter Stichting Reprorecht)
- de heer T. de Vos, lid (voormalig directeur dienst Kunst en Cultuur Rotterdam en voormalig gemeenteraadslid Schiedam)

In 2019 is de Raad van Toezicht vier keer bijeengekomen voor reguliere vergaderingen. Het gemiddelde aanwezigheidspercentage was hierbij 90%. De auditcommissie is in 2019 tweemaal bijeen geweest. Eén keer per jaar zit de voorzitter van de Raad van Toezicht aan bij het bestuurlijk overleg met de wethouder van Cultuur van de gemeente Schiedam. De leden verrichten hun werk onbezoldigd.

Voor de ondersteuning van zijn werkzaamheden heeft de Raad van Toezicht een Auditcommissie ingesteld. In 2019 zijn twee leden van de raad lid van de Auditcommissie: de heren Princen en De Vos. De Auditcommissie houdt toezicht in opdracht van de Raad van Toezicht op de financiële informatievervalsing, interne risicobeheersing en de relatie met de accountant.

De inkomens van topfunctionarissen bij het Stedelijk Museum Schiedam voldoen aan het bezoldigingsmaximum van de Wet normering topinkomens (WNT)

Organisatie

De organisatie bestond in 2019 uit een kleine vaste kern van medewerkers (17,39 fte, 20 medewerkers), en een – door projectgelden en opdrachten gefinancierde – flexibele schil van tientallen medewerkers met tijdelijke of zzp-contracten. Het museum is daarmee een van de grootste werkgevers aan de Hoogstraat.

Het museum bevindt zich in een transitiefase. We ontwikkelen al doende een nieuwe inhoudelijke koers voor het museum waarbij we intensief samenwerken met de stad, we moeten

groeien in bezoekersaantallen en onze eigen inkomsten vergroten. Dat is een flinke en veelzijdige opdracht voor dit kleine team, waarbij de werkdruk kan oplopen. Zeker als we een nieuwe werkwijze ontwikkelen, een collega tijdelijk afwezig is of er een wisseling van de wacht plaatsvindt. Ook de intensieve samenwerking met vrijwilligers, partners in de stad, amateurs, en collega's die tijdelijk bijspringen, vraagt energie. Om nog beter en efficiënter samen te werken en keuzes te maken, passen we de invulling van de functies waar mogelijk regelmatig aan en hebben we in 2019 met het managementteam en de organisatie een organisatieontwikkelingstraject doorlopen.

In 2019 daalde het ziekteverzuim percentage van 5,3% naar 2,1%.

Voor de financiële administratie, de controlfunctie en de financiële rapportages werd ook dit jaar naar tevredenheid samengewerkt met bureau Jac's den Boer & Vink. Zij ondersteunen het museum ook met personele zaken.

De personeelsvertegenwoordiging bestond in 2019 uit vijf leden. Zij zijn benoemd voor twee jaar met de mogelijkheid voor een herbenoeming van twee jaar.

Vrijwilligers zijn voor onze organisatie onmisbaar. Ze helpen ons in de entree, bij de kaartverkoop, in het depot en op het kantoor. In 2019 waren er 36 vrijwilligers verbonden aan het museum. Ook stagiairs zijn belangrijk voor onze organisatie, om te helpen bij projecten, maar ook om ons te voeden met nieuwe inzichten. Dit jaar liepen 9 studenten van verschillende opleidingen stage in het museum.

Voor een overzicht van het museumteam zie bijlage 6.

Code Culturele Diversiteit & Inclusie

Het museum is met overtuiging geëngageerd aan de Code Culturele Diversiteit & Inclusie. De afgelopen jaren hebben we in de praktijk op een aantal vlakken ervaring opgedaan met inclusie, hier actief stappen in gezet en zullen dat de komende jaren blijven doen.

Duurzaamheidsmaatregelen

Het Stedelijk Museum Schiedam vindt maatschappelijk verantwoord ondernemen van groot belang. Daarom wordt in het museum het afval gescheiden ingezameld en afgevoerd. Ook worden tentoonstellingsmaterialen zoveel mogelijk hergebruikt bij volgende presentaties of doorgegeven aan anderen die het kunnen gebruiken. We werken met zoveel mogelijk lokale leveranciers en stimuleren het reizen met de fiets of openbaar vervoer. Ook is een museumfiets beschikbaar voor medewerkers.

Met de geplande renovatie in 2021 worden nog meer duurzaamheidsmaatregelen gerealiseerd doordat de gevels en daken worden geïsoleerd en er LED verlichting

komt voor de museumzalen. Ook is er gekozen voor duurzamere luchtbehandeling overeenkomstig ASHRAE-klasse A (40-60% RV) en wordt er ook op andere manieren energie bespaard, bijvoorbeeld door warmteterugwinning, een betere ruimteregeling en de toepassing van de warmtewisselaars (leveren verwarmd/gekoeld water).

12. Financiën

Dit verkort financieel verslag is ontleend aan het financieel jaarverslag van 2019 van de Stichting Stedelijk Museum Schiedam. Bij het financiële jaarverslag is een goedgekeurde controleverklaring van de accountant verstrekt.

Resultaat en eigen vermogen

Het jaar 2019 werd afgesloten met een operationeel resultaat van € 289.332. Het saldo van baten en lasten is, na verrekening met het transitiebudget, €340.481. De toevoeging hiervan aan de Algemene reserve bedroeg €102.120. Hiermee komt deze op €500.000 positief per 31 december 2019. Van de overige baten is € 100.000 bestemd voor bestemmingsfonds Museumprijs 2019 en €28.649 voor het bestemmingsfonds Transitie. Daarnaast is € 54.856 beschikbaar voor zowel de bestemmingsreserve Tentoonstellingen als de bestemmingsreserve Masterplan. Dit zal in 2020 en 2021 worden aangewend ter financiering van transitie- en tentoonstellingskosten en van kosten die samenhangen met plannen rondom het plein, het souterrain en hopelijk ook de Monopole. Er is scherp gestuurd op de uitgaven. Ook in 2019 heeft het museum hard gewerkt aan het creëren van een gezonde financiële basis voor de toekomst en konden we het eigen vermogen opnieuw laten groeien. De lening van de gemeente is opnieuw gedeeltelijk, volgens schema, afgelost. In 2020 zal deze volledig zijn afgelost.

Subsidie

Het Stedelijk Museum Schiedam ontving conform de verzelfstandigingsovereenkomst (2008) een structurele subsidie van de gemeente Schiedam. Vanaf 2018 kreeg het museum voor het eerst deze subsidie voor vier jaar toegekend. We waarderen het vertrouwen dat daaruit spreekt. Jaarlijks wordt deze subsidie verantwoord en vastgesteld. Daarnaast is in 2019 een transitie subsidie verstrekt, conform de aanvullende beschikking budgetsubsidie van 2015.

Eigen inkomsten

De eigen inkomsten van het museum in 2019 bedroegen 39% van de gehele begroting. Dit percentage is hoger dan in 2018 (24%) vanwege hogere baten uit entreegelden en projectfinancieringen. Ook het winnen van de Museumprijs 2019 heeft hieraan bijgedragen.

Verdeling inkomstenbronnen

De overige baten, naast de Museumprijs 2019 van € 100.000, waren € 1.439.637. Daarvan is 57,94% afkomstig van fondsen en projectfinanciering, 31,05% van directe opbrengsten uit entree, educatie en ontvangsten, 5,53% uit overige opbrengsten, 2,46% uit de winkelverkoop en 3,01% uit horeca.

Balans per 31 december 2019

Activa	31 december 2019
Vaste activa	180.074
Vlottende activa	1.179.028
Totale activa	1.359.102
Passiva	
Eigen vermogen	806.167
Kortlopende schulden	552.935
Langlopende schulden	0
Totale passiva	1.359.102

Staat van baten en lasten

Baten	2019
Subsidie gemeente Schiedam	2.336.164
Subsidie verhuiskosten	32.712
BankGiro Loterij Museumprijs 2019	100.000
Overige baten	1.439.647
Totaal baten	3.908.513
Lasten	
Personeelskosten	1.269.538
Huisvestingskosten	721.047
Afschrijvingen	39.345
Kosten van activiteiten	1.197.141
Kunstaankopen	91.097
Overige bedrijfskosten	301.023
Totaal lasten	3.619.191
Saldo	289.322
Financiële baten en lasten	10
Operationeel resultaat	289.332
Transitiesubsidie gemeente Schiedam	90.000
Transitiekosten	38.851
Totaal transitie	51.149

Bijlage 1. Samenwerkingspartners en relaties

In alfabetische volgorde op voornaam:

Subsidiegever

Gemeente Schiedam

Fondsen en sponsors

BankGiro Loterij Fonds
BNG Cultuurfonds
Elise Mathilde Fonds
Erasmusstichting
Fonds 21
Fonds Schiedam Vlaardingen e.o.
Gieskes-Strijbis Fonds
Gifted Art
Mondriaan Fonds
Prins Bernhard Cultuur Fonds
(Breeman Talle Fonds)
Prins Bernhard Cultuurfonds
Prins Bernhard Cultuurfonds
Zuid-Holland
Rabobank Nederland
Stichting Beheer SNS REAAL
Stichting Bevordering van Volkskracht
Stichting De Groot Fonds
Stichting Droom en Daad
Stichting Jaap Harten Fonds
Stichting Opbouw Schiedam
Stichting Stokroos
Stichting Zabawas
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
Turing Foundation
G.Ph. Verhagen-Stichting
Vereniging Rembrandt
VSBfonds

Partners (in projecten)

Anita de Groot Atelier
Arminius
AVROTROS
BEC-again
Beddenspecialist De Vos Burchart
Bier&Vinyl
Boksschool de Haan
Buitenplaats Doornburgh
Café Borriquito
Casa Mode
Centrummanagement / SHOP
Chris Coppens
Corrie van Eijk Fotografie
De Korf Woondecoratie & Meubelen
op maat
de Volkskrant
Erfgoed
Expreszo koffie en thee
Fondazione Piero Manzoni
Galerie 158

Galerie de Vogel
Gedichten Shop
Gemeente Archief Schiedam
Hans Rietkerken
Heilig Land Stichting Orientalis
Het Schiedams Boekhuis
Historische Vereniging Schiedam
In4Art
Jan Schrijver
Jeneverie 't spul / Borrelmuseum
Jeneration
Jillis Bruggeman Stichting
Jouw Marktkraam Schiedam
Juwelier C. Verkade
KIDZ SPECIALS
KIDZ SPECIALS STOER!
KomKids
Kunst werkt
La Salita
Le Marché
LeefMooi
Leiden University Centre for the Study
of Islam and Society (LUCIS)
Lilith
Love Deco
Maarten Spruyt
MaartWerk Meubelstoffering
Matrice Uitvaartbegeleiding
Moeders Informeren Moeders
MSV Schiespoor
Museum Boijmans Van Beuningen
NAi Publishers
Nationaal Comité 4 en 5 mei
Nationaal Jenevermuseum
NOG Collectie
Nouveau
Paul van der Spek
PRR Party Store
Rijksdienst voor Cultureel
Roumi Kunstinstituut
S'DAM
SCHUNCK
Seca Pipas BV
Slijterij Alambic
So much hair
Stedelijk Gymnasium Schiedam
Stichting Azhar
Stichting Mooi Werk
Stichting Multicultureel Schiedam
Stichting SEPS
Stichting Vluchtelingenwerk
Stof Studio Shop
Stripes
Tempel Optiek
The Feather Store
Tink Fashion

Tweedehandswinkel 2-life
Uitvaartwinkel De Vlinder
Vera Selhorst Scenography
Verbeke Foundation
Verroux
Woonplus
Zavor Coffee Experience Schiedam

Gastcuratoren

Alexandra van Dongen
Brenda Zwart
Irma Thoen
Isa de Looff
Lisa Wieriks
Maarten Bertheux
Marie Verboven
Rajae El Mouhandiz
Said Mahrouf
Trudi van Zadelhoff

Sprekers tijdens openingen

Annegreet van Bergen
Arne Hendriks
Bart Rutten
Cathy Jacob
Ingrid van Engelshoven
Isa de Looff
Liesbeth Willems
Lisa Wieriks
Mischa Andriessen
Raoul de Jong
Robin de Puy
Trudi van Zadelhoff
Wethouder Marcel Bregman
Wethouder Jeroen Ooijevaar
Wim. T. Schippers

Betrokken bij activiteiten

Akademia Fryzjerska
Alex Bogaarts
Ali Riza Yaman
Anita de Groot
Anoucka Mijnaals
Arjen Leistra
Arnout de Jong
Atelier Ruimdenkers (ARD)
Audry Bouva
AVROTROS – Tussen Kunst en Kitsch
Azime Syuleyman
Babs Assink
Barbara Manicure
Batya Brown
BeautyBar
Beautysalon van Veelen
Ben Eerdmans
Bert Pit

Bert van Ellen
Boksvereniging De Haan
Bouchra El Moukadem
Bruno van den Elshout
Caesár van Daal
Carl Rijkuit
Cilia Batenburg
Claudia Straatmans
Colin Terhorst
Cultureel Forum
D66 Schiedam
De Kleine Ambassade
Diana Ritfeld
Dieuwertje Wijsmuller
Djembe Defi
Don Diego Poeder
DSW
Efrat Zahavi
Eleni Koulouki
Eline Jetten
Eric Vercruyssen
Esmeralda van Gilst
Eva van den Hove
Fotomuseum
Fox Kappers
Fred Beijert
FunKey
Gemeente Schiedam
Gerard Langerak
Gijs Assmann
Giselle Monteiro Tavares
Grace Wong–Si–Kwie
Gwendelien Cumberbach
Haarmode Elegance
Hairshop
Halil Karaaslan
Hans den Hartog Jager
Harmen Meinsma
Hasna El Maroudi
Hassan Aissati
Havvanur Çiçek
Hennie Korver
Historische Vereniging Schiedam
Hugo Booister
Hugo Borst
Jacco Damen
Joane Samure
Johan Mol
Johan Peters
Jonathan Christopher
Joost Vrieler
Kapsalon Farouche
Kapsalon In–Trend
Kapsalon Nieuwland
Kapsalon Profiel
Karin van Kalmthout
Kionna van Aanholt
Krachtvrouwen van het Oude Westen
LA Voice Kappers

LeefMooi
Leo Slechtenhorst
Lou van Rossum
Maarten van der Kamp
Manon van Hoeckel
Manuela Klerckx
Mara Michels
Margarita Mena
Margi Geerlinks
Margo Onnes
Mariska de Bruin
Meryem Slimani
Mieke van der Linden
Mignon Nusteling
Mooi Werk
Mustafa Kalo
Nana Lord
Nassima Elidrissi
Nezahat Karaaslan
No Label
Noria Tatouth
Nouchka Fontijn
Perrine Philomeen
Rahwa Tadese Weldu
Raymond Wijzenbroek
Refik Kileci
Rene Boeff
Rene de Jong
Rens de Jong
Riet Immerzeel
Rob Mangelsdorf
Rob Roskam
Rombout Kappers
Sahra Muse
Saida city nomad
Saliha Altinsoy
Saliha Bouiadi
Sam Brinkman
Samantha's Kapsalon
Schiespoor
Scifo Minnaard
Selinay Sucu
Serap Onal
Seyda Dokgöz
Sha Kapsalon
Shirley Emanuelson
Siobhan Burger
So Much Hair
Sofie Mestan
Stichting Jillis Bruggeman
Stichting SEPS
Studio Ro–Smit
Süeda İşik
Sultan Ahmed restaurant
Suzanne Westerdal
Team Kappers
Theo van der Heijden
Tony do Rosario
Vanessa Fabies

Vanity Wieters
Victor Beijert
Voedselbank
Willy Heikamp
Wim Smolders
Wineke van Muiswinkel
Wolf Brinkman
Yes! Salons

Marketing en communicatie

Artifex
Art Rotterdam
Suzanne Baerends
Ben Wigmans
Kim van Beek
Vlaamsch Broodhuys
Collect
Cultuurenzovoort
De Verwondering
Droom en Daad
Willemijn van Drunen
Dutchitals
FunX
Gers
Hans Anderson
INTK
Look J. Boden
CJP
Exterion Media
FD Persgroep
Kiek Joustra
KesselsKramer
Ketelfactory
Medialijn
Nouveaux
Wouter van Meel
Metropolis M
Museumtijdschrift
Museumkaart
Museumvereniging
Muze
NS/Spoor
S'DAM
Janique Smeets
TransCity
R2
Elianne Meijer
Louise Melchers
Menno Urbanus
Menno Luijtjes
Rotterdam Partners
Productiefront
De Persgroep
RTV Rijnmond
Jan Schrijver
De Schiedammer
SCHIE TV&Radio
Trendbeheer
VPRO Nooit Meer Slapen

Mister Motley
Stichting Museumkaart
Vrije Academie
Omroep West
Filmhuis Wennekerpand
NS Schiedam
Carla Vermunt
Woonplus

Vaste leveranciers

Alambic Slijterij
Art handling services BV
Berry van Gerwen
Bier & Vinyl
Bon Bon Fleur
Buurtvrouw
Cabin Crew Artcontrol
Centraal Boekhuis
Césant
Crown Fine Art
De Bonte Koe
Décadence
De Kunstrijders
De Resolutie
De Rotterdamsche Oude
Dubois & Co
Eurolym
Habets X–press
Hizkia Van Kralingen
Imming logistics
Isidoor
J.J. Darboven
Jac's den Boer & Vink
Jongkind Meubelmaker
KantoorExpert
Kortmann
Louers bv
Magneet Communicatie
Nico Fitskie Vormgeving
NWNHVN
Paardekooper
Persgroep Nederland
Schiedams gebrand
sMaak
Simon Fitskie
The Cheese Store
Ticketteam
Uitzendbureau 65+
UTS
Van der Ree
Van Zijderveld
Veld & Vaas
Vromans Design
We Care Security
WVM Ontwerp

Bijlage 2. Evenementen

Corneille, zijn wereld

22 september 2018 – 3 februari 2019

- Lezing Corneille meets Schiedam (Mijn Schiedam)
19 januari

Familie (deels Mijn Schiedam)

13 oktober 2018 – 3 maart 2019

- Coupe de Schiedam
3, 10, 17 en 24 februari
- 1 meter party
3 februari
- Proeverij familierecepten
9 februari
- Uitreiking winnaar familierecept
3 maart
- Vernissage tentoonstelling
3 maart

Gijs Assmann. voor H.

13 oktober 2018 – 3 februari 2019

- Boekpresentatie Gijs Assmann
20 januari

Ma – Foto's van Margi Geerlinks

10 november – 3 maart 2019

- Lezing door Hugo Borst
5 januari
- Rondleiding door Margi Geerlinks
12 januari, 3 februari en 3 maart

Manzoni in Holland

16 februari – 2 juni 2019

- Opening tentoonstelling
16 februari
- Rondleiding door conservator Colin Huizing
31 maart, 12 mei
- Rondleiding museumjaarkarhouders
19 april, 24 april, 17 mei, 24 mei
- Zoek de Manzoni eieren in de kapel
21 en 22 april
- Familierondleiding
21 en 22 april

- Lezing Manzoni in de bibliotheek
3 mei

Voor Jillis. LHBTi in de kunst (Mijn Schiedam)

11 maart – 31 maart 2019

- Uitreiking Jillis Bruggeman Penning 2019
11 maart
- Opening tentoonstelling
11 maart
- Bezoek D66 aan tentoonstelling
17 maart
- Interview met kunstenaars
23 maart
- Voorstelling No Label
30 maart

Rothko & ik

16 maart 2019 – 22 maart 2020

- Opening tentoonstelling
16 maart
- Schaften met Charlotte Caspers bij Rothko
18 april
- Schaften met Wim Pijbes bij Rothko
16 mei
- Schaften met Wolf Brinkman bij Rothko
20 juni

Van CoBrA tot boorolie

16 maart – 22 maart 2020

- Opening tentoonstelling
16 maart
- Schaften met Hans den Hartog Jager bij Tjebbe Beekman
21 maart
- Schaften met Colin Huizing bij Jan Schoonhoven
17 oktober

Post/Delete. Het perfecte plaatje. (Mijn Schiedam)

16 maart – 16 juni 2019

- Opening tentoonstelling
16 maart
- Curatoren rondleiding
19 maart

- Fake–foto wedstrijd
Doorlopend
- Rondleiding door Isa en Lisa
14 april
- Get the picture
26 mei
- S’Culture Clup
14 juni

Meesterlijke vrouwen

15 juni – 8 september 2019

- Opening
16 juni
- Rondleiding voor Museumkaarthouders
8 augustus, 22 augustus
- Schaften met Trudi van Zadelhoff bij *Meesterlijke vrouwen*
15 augustus

Bob Lens

15 juni – 8 september 2019

- Opening
16 juni
- Schaften met Catrien Schreuder bij Bob Lens
18 juli
- Workshop *De Plastic Tas*
7 september
- Rondleiding door Bob Lens
8 september

In de Hoogstraat

29 juni – 27 oktober 2019

- Opening
29 juni
- Rondleiding voor de historische vereniging Schiedam
6 juli
- Historische wandeling over de Hoogstraat
13 juli, 3 augustus, 24 augustus, 14 september, 15 september, 5 oktober
- Verhalenmiddag
31 augustus, 10 september, 1 oktober
- Kleur mee met de grootste stoepkrijttekening van Schiedam
31 augustus

- Diverse bezoeken van de Frankelandgroep
27 augustus, 28 augustus, 29 augustus, 4 september, 18 september, 24 september
- Ontbijt met bruikleengevers
11 oktober
- Nacht van de geschiedenis – wildbeamen in de straat
19 oktober

Erik Mattijssen. Kermisvrijer, de ezel en andere zaken

29 juni – 28 oktober 2019

- Opening
29 juni
- Boekpresentatie *Kermisvrijer, de ezel en andere zaken*
1 september
- Schaften met... Erik Mattijssen
19 september
- Workshop met Erik Mattijssen
22 september

Modest Fashion (deels Mijn Schiedam)

21 september 2019 – 9 februari 2020

- Opening
21 september
- Modest fashion fair 1
26 september
- Workshop inpakken – voor kinderen
27 september
- Workshop Creatief Hoofddoek Binden (Mijn Schiedam)
13 oktober 2019
- Modest Fashion Fair (deels Mijn Schiedam)
26 oktober 2019
- Workshop Kimono Maken (Mijn Schiedam)
27 oktober en 24 november
- Symposium in Arminius
25 november
- Meet & Greet met Mona Haydar
26 november

Magische collages

19 oktober 2019 – 19 januari 2020

- Opening
19 oktober
- Schaften met Geert Verbeke bij *Magische collages*
21 november

Modeltrein kerstfestijn (deels Mijn Schiedam)

14 december 2019 – 5 januari 2020

- Opening
14 december
- Workshop Modeltrein Kerstfestijn
21 december 2019 – 5 januari 2020

Evenementen vanuit Mijn Schiedam, niet verbonden aan een tentoonstelling

- Symposium
11 februari
- IkToon bijeenkomsten en presentatie
29 april, 13 mei, 29 mei, presentatie heel juni
- Vrijheidslunch
5 mei
- Bellypaint, Art & Fashion
19 mei
- Wat is Ramadan dan? (Iftar)
28 mei
- Workshop tentoonstelling maken i.s.m. MooiWerk
12 juli
- Rondleiding met Wolf Brinkman
14 juli
- Modest Fashion bijeenkomsten
25 juni en 14 juli
- Boksvereniging De Haan Memorial weekend
14 en 15 september
- Lezing Merel van der Vaart over boksschool de Haan
14 september
- Bokswedstrijden
14 september
- Boksclinic door Nouchka Fontijn over kunst en boksen
15 september

- Lezing Deirdre Carasso over kunst en boksen
15 september
- Literair duel Alex Boogers vs. Don Diego Poeder verzorgd door Bibliotheek Schiedam
15 september
- DoorVanVoor Excursie 1: Rotterdam
8 november

De Herinnerboom

- Herinnerboom – Kaarsjesavond
12 december
- Herinnerboom-middag
18 december
- Herinnerboom afsluitende avond
21 december

Algemene evenementen

- Slow Art Zondag
6 januari, 3 februari, 3 maart, 7 april, 5 mei, 2 juni, 7 juli, 4 augustus, 1 september, 5 oktober, 3 november, 1 december
- Bach lunchconcert
1 februari, 1 maart, 5 april, 3 mei, 7 juni, 5 juli, 4 oktober, 1 november, 6 december
- Deelname Dakendagen
1 en 2 juni
- Deelname Open Monumentendag
14 en 15 september
- Brandersfeesten op het plein
28 en 29 september
- Suikerzoetfestival
15 en 16 november
- Sinterklaaspaleis
16 november t/m 4 december
- Eindejaarsquiz
14 december

Ontvangsten

In het museum vinden regelmatig ontvangsten plaats, georganiseerd door derden. Zeker als het bijeenkomsten voor de stad betreft, dan faciliteren we deze graag. Zo gaven we in 2019 onderdak aan een lezing voor de medewerkers van DSW en de Historische Vereniging, ontvingen we de Turing Foundation, Rotary Schiedam en waren wij stembureau voor de Europese Verkiezingen.

Alle ontvangsten op een rijtje

- Vrijwilligersdag Fotomuseum
18 januari
- Opnames Tussen Kunst en Kitsch
28 januari
- Verjaardagsfeest met orgelconcert
2 februari
- Lezing Ma voor DSW
7 februari
- Ontvangst groep curatorenstudenten van de UvA
9 maart
- Stembureau in de kapel
20 maart
- Jaarvergadering Historische Vereniging Schiedam
20 maart
- Ontvangst studenten Arts & Culture
Universiteit Rotterdam
5 april
- Ontvangst Turing Foundation
7 april
- Ambassadeurs Museumprijs 2019
14 april
- Verjaardagsfeestje Sjef Henderickx
26 april
- Rotary Schiedam
2 mei
- Stembureau in de kapel
23 mei
- Rabobank ontbijt
26 mei
- Ambassadeurs Museumprijs 2019 – viering overwinning
26 mei
- Parels van Schiedam
29 mei
- Ontvangst Citymarketeers
25 juni
- Rotary Capelle
29 juni
- Filmhuis Den Haag
2 juli
- Singer Laren
9 juli
- Ontvangst Vrienden i.s.m. De Ketelfactory en Stichting KunstWerkt
13 juli
- Vrijwilligers van Beelden aan Zee
2 september
- Vrijwilligers van Boijmans Van Beuningen
3 september
- Ontvangst team Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
3 september
- Ontvangst Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg
3 september
- Historische Bridgetocht
7 september
- Cultureel Forum Schiedam: Piet Sanders Lezing
15 september
- Oost Pact Door
1 oktober 2019
- Blauw Soos
3 oktober
- Historische vereniging Schiedam – lezing Frits van Oostrom
23 oktober
- Stichting Meredia – viering jubileum
2 november
- Ontvangst Museum Boijmans Van Beuningen
8 november
- Ontvangst ABN AMRO
21 november

Bijlage 3. Onderwijs 2019

Wie deden er mee aan onze onderwijsprogramma's?

Primair onderwijs:

De Jozefschool, Schiedam
De Kaleidoscoop, Schiedam
De Peperklip, Schiedam
De Regenboog, Schiedam
De Singel, Schiedam
De Taaltuin, Schiedam
De Violier, Schiedam
De Vlinder, Schiedam
Het Anker, Vlaardingen
Het Kleurrijk, Schiedam
IBS el Furkan, Schiedam
IKC Ambacht, Vlaardingen
IKC Kethel, Schiedam
Loep, Schiedam
Montessori Schiedam
SBO De Poldervaart, Schiedam
Sint Bernardus, Schiedam
Sint Willibrordus, Schiedam

Voorgezet onderwijs:

De Internationale Vos, Schiedam
De Mavo Vos, Schiedam
De Theaterhavo/vwo, Rotterdam
Geuzencollege, Vlaardingen
Groen van Prinstererlyceum, Vlaardingen
GSR, Rotterdam
Het Lyceum Vos, Schiedam
Ilex college, Schiedam
Inzicht Bovenschoolse voorziening, Schiedam
Lentiz Geuzencollege, Vlaardingen
Lentiz Life college, Schiedam
Lyceum Rotterdam, Rotterdam
Mavo Schravenlant XL, Schiedam
Pronova college, Schiedam
Rudolf Steiner College, Rotterdam
Schravenlant Lyceum, Schiedam
Stedelijk Gymnasium Schiedam
Vavo Rijnmond College, Rotterdam

MBO/HBO:

Academie Beeldende Vorming, Tilburg
Albeda College Zorg, Rotterdam
Grafisch Lyceum, Rotterdam
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Utrecht
Nimeto, Utrecht
Radboud Universiteit, Nijmegen
Reinwardt Academie, Amsterdam
ROC Mondriaan, Den Haag
ROC Tilburg
Universiteit van Amsterdam, Amsterdam
WDKA, Rotterdam
Zadkine, Rotterdam

Bijlage 4. Schenkingen, langdurig bruiklenen en aankopen

Schenking Gijs Assmann, Amsterdam

- Gijs Assmann, 2018–12–11, 2018, papier, 26 x 25 x 32 x 30 cm

Schenking Jonathan Christopher, Schiedam

- Gevelletters 'Rosa Bloemsierkunst', 2014, kunststof, 399,7 x 42,5 x 0,8 cm

Schenking Nono de Wilde–Reinhold, Amsterdam

- Corneille, Ecllosion, 1958, drukinkt op papier, 33 x 25 x 14 x 9 cm
- Corneille, Signes dans la pierre, 1959, drukinkt op papier, 40 x 28 cm
- Corneille, Désagrégation d'une figure II, 1953, drukinkt op papier, 34 x 25,5 cm

Schenking mevrouw P. Dekkinga–Rietbroek, Ronnet, Frankrijk

- Lotti van der Gaag, Zonder titel, 1953, Siberisch krijt op papier, 25 x 19,3 cm

Schenking de heer P. Goosens, Heemstede

- Panache van veren in metalen bus behorend bij het uniform van Frans van Waas, vogelveren en metaal, 53 x 22 cm en 51 x ø10 cm

Schenking de heer F. Merico, Den Haag

- Gevelreclame van de voormalige seksshop Baly, Hoogstraat 176–178, bestaande uit:
- Gevelbord met de tekst "Adultshop", 250 x 60x 1,2 cm
- Gevelbord met de tekst "Lingerie", 171 x 60 x 1,2 cm
- Gevelbord met tekst "videotheek" en afbeelding van een filmstrip: 80 x 60 x 1,2 cm
- Lichtbak met tekst "baly" en afbeelding van een oog: 70 x 6 x 19 cm

Schenking mevrouw C.M. Rijneveen–van Noort, Schiedam

- Franse kapwieg, textiel, kunststof en metaal, 125 x 102 x 55 cm

Langdurig bruikleen Harmonie Ambrosius, Schiedam

- Onbekend, Vaandel van Harmonie Ambrosius, onbekend, fluweel, zijde, borduurgaren en gouddraad, 184 x 92 x 7,5 cm

Langdurig bruikleen Dick Veeze, Amsterdam

- herman de vries, één uur onder mijn appelboom, 1975, bladeren op papier, 72,5 x 101,5 cm

Aankoop Galerie Dudok de Groot, Amsterdam

- Bertjan Pot, Light 31, 2018, kunststof en metaal, 43 x 45 x 45 cm
- Bertjan Pot, Light 57, 2018, hout, kunststof en metaal, 47 x 50 x 50 cm
- Bertjan Pot, Light 65, 2018, hout, kunststof en metaal, 79 x 25 x 20 cm

Aankoop Efrat Zehavi

- Efrat Zehavi, mOTHER #1 Kalilith, 2018, papier, inkt, houtskool, potlood en acrylverf op papier, 20 x 12 x 3 cm
- Efrat Zehavi, mOTHER #4 De egoïstische en verzamelzuchtige sfinx, 2018, geglazuurd aardewerk, 20 x 30 x 0 cm
- Efrat Zehavi, mOTHER #9 De gelukkige knutselaarster, 2018, papier maché, hout, acrylverf en lijm, 60 x 30 x 10 cm
- Efrat Zehavi, mOTHER #10 (versie 1), 2018, geglazuurd aardewerk, 20 x 10 x 10 cm
- Efrat Zehavi, mOTHER #14 De vliegtuigvrouw, 2019, geglazuurd aardewerk, 15 x 15 x 10 cm
- Efrat Zehavi, mOTHER #23 Kapoentje, 2019, aardewerk en engobe, 35 x 15 x 10 cm
- Efrat Zehavi, mOTHER #10 (versie 2), 2019, geglazuurd aardewerk, 20 x 10 x 10 cm

Aankoop T.H. Hoekstra–Smilde met steun van het Mondriaan Fonds en de Vereniging Rembrandt

- herman de vries, twee uur onder mijn appelboom, 1975, bladeren op papier, 72,5 x 101,5 cm

Aankoop J.M. Bergmans, Meerhout, België, met steun van het Mondriaan Fonds en de Vereniging Rembrandt

- herman de vries, drie uur onder mijn appelboom, 1975, bladeren op papier, 72,5 x 101,5 cm

Aankoop Erik Mattijssen, Amsterdam, met steun van het Mondriaan Fonds

- Erik Mattijssen, De Hoogstraat, 2019, gouacheverf, potlood en krijt op papier, 304,5 x 755 cm

- **Aankoop gedeeld met SCHUNCK, Funda Gül Özcan, Illertissen, Duitsland**
- Funda Gül Özcan, It is time to say hello at the east pole, 2016, hout, elektrische apparatuur, textiel, metaal, papier en steen, 170 x 220 x 510 cm

Aankoop Maurice van Es, Amsterdam

- Maurice van Es, Lange Haven 15, 2019, drukinkt op papier, 21,2 x 16 x 5,3 cm

Aankoop tegenboschvanvreden, Amsterdam

- Chaim van Luit, A Dime a Dozen, 2019, cyanotype op katoen, 150 x 200 cm

Aankoop van kunstenaar, Rotterdam

- Jan Eric Visser, Zonder titel, 2017, krantenpapier, folders, anorganisch huishoudafval, votief kaarsresidu, 162 x 50 x 45 cm

Aankoop gedeeld met SCHUNCK, Galerie Annet Gelink, Amsterdam

- Yael Bartana, Patriarchy is history, 2019, neonbuis, 198 x 185 cm

Aankoop Upstream Gallery, Amsterdam

- Alicia Framis, LifeDress, Maria, 2018, airbag materiaal (nylon), 170 x 100 x 100 cm
- Alicia Framis, LifeDress, Sanne, 2018, airbag materiaal (nylon), 170 x 100 x 180 cm

Aankoop Galerie Sanaa, Utrecht, voor de NOG collectie

- Fatima Barzngé, Study of Square / ZamZam, 2017, acrylverf en potlood op papier en linnen, 180 x 500 cm

Aankoop Galerie Fons Welters, Amsterdam, voor de NOG collectie

- Femmy Otten, Ontklede dagen, 2016, hout, 98 x 33 x 19 cm

Aankoop Galerie Cokkie Snoei, Rotterdam, voor de NOG collectie

- Marisa Rappard, Fabricator, 2017, acrylverf en inkt op papier, 263 x 340 cm

Aankoop Galerie Akinci, Amsterdam, voor de NOG collectie

- Andrei Roiter, Climate report, 2016, olieverf op linnen, 200 x 160 cm

Bijlage 5. Uitgaande bruiklenen

Museum Gouda, Gouda: Vrouwen van Museum Gouda

15 mei 2018 – 27 januari 2019

- Marlene Dumas, Die Muzes, 1991, aquarelverf en inkt op papier, 31,5 x 22,5 cm
- Liet Heringa, Zonder titel, 1991, was, hout, ijzer en plexiglas, 171,7 x 80,8 cm
- Heringa / Van Kalsbeek, Zonder titel, 2001, papier, hars, fotopapier, acrylverf en porselein op papier, 78,3 x 63,2 cm

Stedelijk Museum Amsterdam, Amsterdam: Amsterdam Magisch Centrum. Kunst en tegencultuur 1967–1970

7 juli 2018 – 6 januari 2019

- Maria van Elk, Soft Living Room, 2013–05–01–2013–09–01, textiel, kunstbont, polyurethaan schuim, spaanplaat en metaal, 200,0 x 400,0 cm

Cobra museum voor Moderne kunst, Amstelveen: Een Ontembare Kracht: ontdek het kind als toekomstvisie.

6 oktober 2018 – 17 februari 2019

- Lotti van der Gaag, Dier, 1956, terracotta sculptuur, 23,0 x 22,0 cm
- Jan Nieuwenhuijs, Slaapwandelende haan, 1949, olieverf, harsverf en karton op board, 69,8 x 99,5 cm
- Karel Appel, Orgeldraaier, 1947, aquarelverf en krijt op papier, 43,8 x 55,7 cm
- Eugène Brands, Verborgen bedoeling, 1952, olieverf op papier, 43,5 x 50,0 cm
- Karel Appel, Kindje met bloemen, 1947, aquarelverf, krijt en inkt op papier, 44,6 x 53,5 cm
- Eugène Brands, Kind, 1952, gouacheverf op papier, 29,0 x 29,5 cm
- Corneille, La belle journée, 1950, gouacheverf op papier, 42,0 x 49,0 cm
- Karel Appel, Kip, 1951, brons en olieverf, 45,0 x 55,0 cm

Museum Beelden aan Zee, 's-Gravenhage: Zadkine aan Zee

6 oktober 2018 – 3 maart 2019

- Ossip Zadkine, De terugkeer van de verloren zoon, 1953, ebbenhout op marmer voetplaat, 120,0 x 20,0 cm

Schirn Kunsthalle Frankfurt, Frankfurt am Main: Wilderness

1 november 2018 – 3 februari 2019

- Karel Appel, De wilde jongen, 1954, olieverf op linnen, 195,3 x 113,7 cm

Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch: Jan Sluijters. De Wilde Jaren

17 november 2018 – 7 april 2019

- Jan Sluijters, Larens landschap met oktoberzon, 1910, olieverf op doek, 58,5 x 71,5 cm
- Jan Sluijters, Liggend naakt, 1911, olieverf op doek, 62,0 x 92,0 cm

Waterlandsmuseum de Speeltoren, Monnickendam: Monnickendam van Vroeger

18 november 2018 – 17 maart 2019

- Willem Tholen, Kermis te Monnickendam, 1927, olieverf op doek, 68,0 x 90,0 cm

Singer Museum, Laren: Out of Office. Kunstschaten uit bedrijven

11 december 2018 – 7 april 2019

- Emo Verkerk, Xantippe, 2000, olieverf, plastic, rubber, metaal en pitriet, 52,0 x 60,0 cm [NOG collectie]

Museum De Fundatie, Zwolle: 'Vrijheid – vijftig Nederlandse kunstwerken sinds 1968'

19 januari 2019 – 12 mei 2019

- Gert Jan Kocken, Tibbets cloud, 2010, c-print op dibond, 240,0 x 180,0 cm

Museum De Voorde, Zoetermeer: Dit zijn wij

1 april 2019 – 1 februari 2020

- Karel Appel, Beest, 1953, gouacheverf op papier, 51,0 x 65,6 cm
- Karel Appel, Rode, kubistische figuren, 1947, gouacheverf op papier, 48,8 x 64,5 cm
- Marlene Dumas, Waterende vrouw, 1996, drukinkt op papier, 65,5 x 50,0 cm [NOG collectie]

Bruns B.V., Bergeijk: Overzichtstentoonstelling Ad Dekkers en onthulling Tegelreliëf

13 april 2019 – 9 juni 2019

- Ad Dekkers, Reliëf met witte blokken, 1966, gelakt polyester, 105,0 x 192,0 cm

Stedelijk Museum Kampen, Kampen: Een weerzien met Jan Roeland

27 april 2019 – 23 juni 2019

- Jan Roeland, Het woord in het witte pak, 1967, olieverf op doek, 85,0 x 85,0 cm

Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch: Het gezicht van Gestel. Gijzelaars van Beekvliet 1942–1944 geschilderd door Karel van Veen

29 juni 2019 – 17 november 2019

- Karel Johannes van Veen, Portret van Dr. Piet Sanders, 1943 olieverf op paneel, 34,2 x 24,7 cm

Cobra museum voor Moderne kunst, Amstelveen: Experimentele Vrouwen in de Kring van Cobra

12 juli 2019 – 1 december 2019

- Dora Tuynman, Compositie, 1952, olieverf op linnen, 31 x 40,3 cm
- Dora Tuynman, Compositie, 1960, olieverf op linnen, 202,5 x 162 cm

Dordrechts Museum, Dordrecht: Kees Verwey en zijn idolen

6 juli 2019 – 5 januari 2020

- Kees Verwey, Portret van Lodewijk van Deysse, 1940, olieverf op doek, 80 x 61 cm

SCHUNCK, Heerlen: deARTment STORE – 75 jaar beeldende kunst in Heerlen

13 oktober 2019 – 15 maart 2020

- Chaim van Luit, Breath in, breed out, 2018, neonsculptuur, 20,0 x 111,0 en 18,0 x 103,0 cm
- Funda Gül Özcan, It is time to say hello at the east pole, installatie, 170,0 x 220,0 x 510,0 cm

Bijlage 6. Organisatie en nevenfuncties

Het museumteam van de stichting bestond in 2019 uit 20 medewerkers (17,39 fte's).

Personeelssamenstelling 2019:

Managementteam

Deirdre Carasso, directeur-bestuurder
Nicole Theeuwes, zakelijk leider
Catrien Schreuder, hoofd Collecties en Tentoonstellingen

Directiesecretariaat

Lotte Poortman, officemanager

Team Programma

Directeur/Hoofd Programmering

Deirdre Carasso

Senior Conservator

Colin Huizing

Coördinator Educatie en Onderwijs

Liesbeth Slats (uit dienst per 31-08-2019)

Sara Sjöström (in dienst per 01-09-2019)

Coördinator Publieksactiviteiten

Jessie Lansbergen (in dienst per 25-01-2019)

Medewerker Marketing & Communicatie

Sandra Jongenelen

Chantal Lening (in dienst per 21-01-2019)

Stadsprogrammeur Mijn Schiedam

Dorien Theuns (in dienst per 07-01-2019)

Team Tentoonstellingen en Collecties

Hoofd Collecties en Tentoonstellingen

Catrien Schreuder

Stadsconservator

Merel van der Vaart (in dienst per 01-01-2019)

Projectleider tentoonstellingen

Annemieke Olthuijs

Medewerker Collecties

Marco Steketee

Assistent collecties

Lotte Poortman

Team bedrijfsvoering

Zakelijk leider

Nicole Theeuwes

Senior medewerker Beveiliging & Publiek

John de Roo

Medewerkers Beveiliging & Receptie

Raymond Hoefman, Remco Rolandus, Bernadine de Visser,
Ed van Gulik

Medewerker Receptie en administratie

Clément Jongeneel

Gastvrouwen kapel

Simone Rijksen, Marie- Louise van den Ende en Fleur Heinze

Medewerker HR & Facility

Iris Vink

Coördinator Winkel

Fleur Heinze

Controller & financiële administratie

Bureau Jac's den Boer & Vink bv

Vrijwilligers

Alex Westra

Anne Marie Camps

Anne-Marie de Lange

Ella van de Laan Bouma

Ellen Vis-Otten

Els Gelissen

Eveline van Herk

Frans Verkade

Fred van de Griendt

Gerty Veldhuizen

Greta Noordewier

Henny Geurts

Ineke van Pagée

Inge de Bruin

Jacqueline van Asten-Noordijk

Jacqueline van Soest

Jeanne Poot

Jeanne Stammeshaus

Jeanne Wessels

Jos van Vliet

Karen Servaas

Lenie Arntzen

Maarten Briels

Manuela van der Laan
Marie-Louise van den Berk
MARIKE van der Knaap
Paul Bassant
Peter Heijnsbroek
Petra Ruygrok-Muns
Petra van der Ham
Petty Oosthof
Pieter Roelofs
Regina Nieuwenhuijsen
Reinier Rijke
Ronald de Jong
Willy Sies-Visser

Museumdocenten

Ana Driever-Glisc
Anne Mei de smit
Cilia Batenburg
Delia Spaans
Elly van de Water-Plaisier
Eva van den Hove
Femke Goedhart
Genevieve Kooijman
Inouschka de Nooijer
Joost Dingemans
Jules van der Vuurst de Vries
Kachiri van Zwam
Madeleine Maatstap
Margo Onnes
Sara Sjöström
Verena Ott-Bakhuizen
Wolf Brinkman

Stagiairs

Carmel van der Veeke
Demi van der Ende
Ellis de Graaf
Joost Dingemans
Monique Verkade
Nicky Rijks
Sara Bastiaanssen
Sara Sjöström
Weslie van Beelen

Nevenfuncties van en lezingen door medewerkers

Deirdre Carasso

Nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht Scapino Ballet, sinds 2018 (onbezoldigd)
- Lid bestuur Fotodok, tot mei 2019 (onbezoldigd)
- Secretaris Stichting Federico Carasso, sinds 2016 (onbezoldigd)

- Lid adviescommissie Reinwardt Academie, sinds 2019 (onbezoldigd)
- Jurylid Van Lanschot Kunstprijs, sinds 2019 (onbezoldigd)
- Jurylid BankGiro Loterij Museumprijs, sinds 2019 (onbezoldigd)
- Jurylid Chabotprijs, 2019 (onbezoldigd)

Optreden extern

- 11 februari, lezing symposium Mijn Schiedam
- 16 april, presentatie Stadserf Schiedam
- 1 september 2019, lezing Art Table
- 15 september, lezing boksschool De Haan memorial
- 3 oktober, lezing Museumcongres Nederlandse museumvereniging
- 8 en 10 oktober, OF/BY/FOR ALL Bootcamp Koninklijke Bibliotheek
- 3 november, lezing vrienden van het Jenevermuseum
- 6 december, lezing Amsterdam Museum

Catrien Schreuder

Nevenfuncties

- Bestuurslid Stichting Art Match

Optreden extern

- 16 mei, lezing Nightshift
- 5 oktober, lezing over herman de vries bij de Caius Cirkel van de Vereniging Rembrandt

Nevenfuncties Raad van Toezicht

Pascal Visée

- Lid Raad van Commissarissen Plus Retail
- Lid Raad van Commissarissen Rabo Groep
- Lid Raad van Commissarissen Mediq
- Lid Raad van Commissarissen Royal Flora Holand
- Lid Raad van Toezicht Erasmus Universiteit Rotterdam
- Bestuurslid Prins Claus Fonds
- Bestuurslid Stichting Albron
- (Extern) Senior adviseur Genpact and McKinsey

Henriëtte van der Linden

- Lid Raad van Toezicht Museum Arnhem
- Voorzitter Stichting Kunstgebouw
- Voorzitter Stichting Beelden in Leiden

Jeroen Princen

- Lid van het bestuur van Stichting Museum Boijmans Van Beuningen
- Lid Raad van Commissarissen Binck Bank NV

Ton de Vos

- Bestuurslid Stichting De Helling
- Bestuurslid Stichting F.A.R.T.
- Raadscommissielid gemeente Schouwen-Duiveland

Marieke Sanders-ten Holte

- Honorair Consul van Botswana
- Lid Advies Commissie Kaderverdrag ter bescherming van Minderheden bij de Raad van Europa (betaald)
- Bestuurslid Stichting Kees Verwey

Frans van der Avert

- Lid van adviescommissie Amstelveen

Colofon

Bezoekadres

Stedelijk Museum Schiedam
Hoogstraat 112
3111 HL Schiedam

Postadres

Stedelijk Museum Schiedam
Postbus 208
3100 AE Schiedam
T: 010 2463666
info@stedelijkmuseumschiedam.nl
www.stedelijkmuseumschiedam.nl

Openingstijden

Dinsdag tot en met zondag: 11.00 – 17.00 uur
Gesloten op maandag, Eerste kerstdag, Nieuwjaarsdag en Koningsdag

Auteur

Medewerkers Stedelijk Museum Schiedam
© Stedelijk Museum Schiedam 2020

